Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 229 (13943) | 1972 оной сентябриин 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Ойн баяраай тэмдэгтэ хүртэхын түлөө

...ГА БОЛОМЖОНУУД ...М ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

...эй ЦК-гай, СССР-эй Вер... Соведэй Президиумэй, ...Министрнүүдэй Соведэй ...СССР-эй 50 жэлэй ойн ...дэгтэ хүртэхын түлөө ...эршэ улам шангада... ...мүрысөөндэ оролсо... ...риин «Бурмясопром» ...коллективүүд социалис ...дүүргэхэ, ажалдаа ...алта туйлаха гэһэн һа...гоор ажаллана.

...ын мяханай комбинадай ...нэгэдэлэйнгээ пред...дай дундаһаа түрүүл... Энэ коллектив 9 ...түсэбые болзорһоонь ...гээд, даабариһаа га...кци үйлэдбэрилжэ эхи... ...-Үдын мяханай комби...ческэ фабрикануудай ...мэришэд һайндэртэ ...барихаар тэмсэжэ, 9 ...түсэб мүн лэ дүүргээ. ...ойн гүйсэхэ энэ жэлэй ...шо 2.800 тонно ком... ...тэжээл үйлэдбэрил... ...ликынгаа, хүршэ об... ...дай хүдөө ажахыда ...байна. Нёдондо жэлэй ...тэй сасуулхада цех ...ехэ продукци гаргаа.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээдэг цехүүдэй коллективүүд түрүүшүүлһээ ехээр гээгдээгүй, мүнөө октябриин түсэбөөр ажаллажа эхилээ. Мал тушаан абаха хаһые эмхитэйгээр угтаһан үүсэлэлгын цехэй коллектив сентябрь соо урда һарынхиһаа хоёр дахин ехэ ажал бүтээбэ. Зарим үдэрнүүдтэ 320—350 тонно мяхан конвейерһээ абтажа байна.

Олон түрүүшүүл ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллана. Үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэдэй 5-дахи хүн бүхэниинь ажалайнгаа бүтээсые табан жэлэй 3-дахи жэлдэ туйлаха хэмжээндэ хүргэжэ шадаа.

Мал үүсэлэгшэ Ольга Позднякова, мяха шулагшад А. Филиппова, Н. Аранзин, хүдэлмэришэд Л. Петрачкова, В. Альферова болон бусад олон түрүүшүүл 8 часай даабарие 6 часай туршада дүүргэдэг болоо.

Үйлэдбэриин коллективүүд энэ жэлэй түсэбһөө гадуур 1,6 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ уялгатай. Энэнь жэлэй эхиндэ абаһан социалис уялгануудһаа 3 дахин ехэ юм.

Г. ХАРЧЕНКО.

...ШЭЭ ХАРУУЛАГШАД

...аллес» комбинадай мо...гшэд табан жэлэй хоёр...эй социалис уялгануу...тэй түрэтэйгөөр дүүргэ...э урдаа табинхай.

...айн леспромхозой кол... ...одо бэлдэхэ, шэрэхэ 9 ...түсэбые болзорһоонь ...гэһэн тухайгаа элидхэ... ...һарыш дүүрэтэр ту...дуур 10 мянган кубо... ...бэлдэхэ хараатай. ...Проводоров, Т. Е. Мар... ...Зыков, Н. Е. Кобыл... ...Жапов гэгшэдэй даа...комплексно бригаданууд, ...дэг автомашинын жо... ...И. Д. Унич, Н. А. Крав... ...Д. Р. Янкова, Г. Ф. Све...ператорнууд И. С. Григорьев, В. И. Лаптев байгша оной 10 һарын түсэбые дүүргээд байна.

* * *

Жэлэй эхинһээ хойшо 260 мянган кубометр модо бэлдэһэн Байгалай леспромхозой коллектив 9 һарынгаа даабари болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тэдэнэр октябриин түсэб дүүргэжэ эхилээд, энэ һарын түсэб — 3.000 кубометр модо бэлэдхээд байна.

* * *

9 һарынгаа түсэбые болзорһоонь 5 хоногоор урид дүүргэһэн тухайгаа Баргажанай леспромхозой коллектив элидхэбэ. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур 5.000 кубометр модо бэлэдхэхэ юм.

Н. ТЮРНЕВ.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА ДҮҮРЭБЭ

Үшөөтэйн үргэн талада намарай шарай үзэгдэжэ, добо гүбээгэй ногоон набшаа намаа үглөөнэй улаан наранай гэрэлдэ гуулин шаргалаар ялбана. Хоёр үдэрэй урда ороһон хүлеэгдээгүй саһан Үшөөтэйн тарияашадые сошордуулбашье, гэм хэхэ юумэн байгаагүй. Үбһэ ногоон хүряагданхай. «Хүл дээрээ» һууһан талха тарияаншье байхагүй. Саһанай орохые мэдэһэндэл, механизаторнууд үдэр һүнигүй поли дээрээ ажаллажа, таряагаа хадажа дүүргээ һэн. Таба мянга шахуу гектарай ороохото ургамалнуудые 25 комбайнаар амяарлан хуряажа гараа.

— Энэ жэлдэ ган гасуур боложо, ургаса урда жэлнүүдэйхидэ яашье хүрэхэгүйнь, — гэжэ колхозой главна агроном Александр Лубсанович Доржиев мэдүүлнэ. — Илангаяа 1-дэхи отделениин тариалан хадын боори ташаланда тула үлүү гандажа, ургаса муутай байба. 2-дохи отделениин механизаторнууд таряа хадаха, хуряаха талаар түрүүлжэ ябана. 1,034 гектар шэниисын 909 гектарынь амяарлан, бэшэнь сэхэ хадагдаба. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер шэниисэ абтаа. Мүн 476 га обёосой хуряалга дүүрэжэ, ургасань шэниисэһээ дутуугүй байшоо. Урда Хүндыдэ таригдаһан шэниисын ургаса гектар бүриһөө 15—16 центнер гараа. Комбайнернууд Николай Цыдыпов, Самбу Норбоев, залуу комбайнер Жаргал Галсанов гэгшэд тус бүридөө 190—140 гектарай таряа хуряажа, гектар бүриһөөнь 12—14 центнер шэниисэ сохиһон байна. Мүн амяарлан хадалга дээрэ Дамдинжап Хандажапов, Надмит Цыденов гэгшэд шалгараа.

Энэ колхоз хуряалгаяа сентябриин 25-да сүм дүүргээд, тоогууд дээрэ ороһон таряагаа сэбэрлэжэ, хатаажа, ерэхэ жэлэйнгээ үрэһэ хүрэнгэ бэлдэжэ эхилэнхэй. Энэ харюусалгата хэрэгые колхозой главна агроном хинан шалгана. Таряа хуряалгаяа дүүргэмсээрээ, тариалан дээрэхи һолоомоёо суглуулжа, малай байрануудта зөөхэ ажал эмхидхэгдэнхэй.

Иигэжэ үшөөтэйнхид аймаг соогоо түрүүлэн, таряа хуряалгаяа дүүргээд, үрэһэ хүрэнгэеэ бэлдэжэ эхилбэ.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой нэгэдэхи отделениин нэгэдэхи бригадын комбайнер комсомол хүбүүн Николай Перелыгин совхозойнгоо эрхим механизаторнуудай нэгэн гэжэ тоологдодог болонхой. Тэрэ «Сибиряк» комбайнаар таряа сохино. Сентябриин 21-нэй мэдээгээр тэрэ совхозойнгоо түрүү комбайнернуудай тоодо оронхой. 3227 центнер шэниисэ сохёод байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

...ШАТАЙГААР АЖАЛЛАНА

...нютагай механ...уд, тарияашад шэ...ая түлэг хуряажа ...айгша ондо эндэхи ...» колхозойхид ...гектарта ороoһо... ...тарижа, муу бэ...үлаа. Сагай ула... ...ды бирагүй байба... ургаса хуряалга ...айгаар ябуулагда...

...ай колхоз таряа... ...ээр, һайн шанар... ...уряажа абаха со... ...мүрысөө аймаг до... ...ээ һэн. Энэ сэхэ ...нэрэтэй түрэтэй... ...хын түлөө орол... ...на. Энэ мүрысөөндэ эрхим үрэ дүн харуулжа байһан түрүүшүүл колхоздомнай олон ааб даа. Жэшээлхэдэ, манай колхозой 24 комбайнернууд үдэр һүнигүй таряагаа хуряажа ябана. Тэдэнэй дунда үдэрэй даабарие 1,5—2 дахин дүүргэдэг залуу комбайнер Василий Семёнович Кузьмин колхоз сооһоо суурхана,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Леонид Цынгуевич Цыдыпов мэдүүлээ.

Мүн лэ залуу комбайнер Григорий Климов, Василий Москвитин болон бусад ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Һүүлэй мэдээгээр энэ колхоз 1.700-гаад гектар таряа амяарлан хадаад, 15 мянга гаран центнер ороoһо тоог дээрэ оруулба.

Колхозой механизаторнуудай абьяастай ажалай ашаар энэ жэл 30 мянган центнер ороoһо таряа хуряажа абаха гэһэн зорилгоёо дүүргэхээр байна. Тарянай тоог дээрэ хүгшэн залуугүй хүн зон олооро хүдэлнэ, ороoһоёо заахашье гутаангүйгөөр сэбэрлэжэ, хатаажа абаха гэжэ хүсэнэ.

Ороoһо таряан бүхыдөө амяарлан хуряагдажа, ороoһон һайн шанартайгаар абтана.

Д-Д. ГАРМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Яруна.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ ДЭЭРЭ А. А. ГРОМЫКЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэлгэдэ туһа хүргэхын тула ООН дахинаа оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха ёһотой гэжэ СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко сентябриин 26-да Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Ассамблейн XXVII сесси дээрэ хэлээ.

Дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахые хүсэдэг арадуудай эрмэлзээл дэмжэдэг шэнэ хараа шэглэлнүүд гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанда бии боложо байһые Совет делегациин толгойлогшо тэмдэглэбэ. Иимэ хараа шэглэлнүүдэй бэхижэжэ байбашье, дэлхэй дээрэхи шахардуу байдал һулаарулха дурагүй этэгээдүүд харша ябуулгануудые хэжэ үргэлжэлһөөр.

Манай орон эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной программа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор хараалһан байна. Хаа хаанагүй мэдэрэгдэһэнэй ёһоор, энэмнай ямар нэгэн гүрэнэй гү, али бүлэг гүрэнүүдэй гансал өөһэдынь аша туһые бэшэ, харин бүхы арадуудай, бүхы хүн түрэлтэнэй хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлнэ. Энээнии бодото дээрэнь бэелүүлгын алхам бүхэн уласхоорондын бүхы хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлнэ.

Дайнай хойто тээхи үенүүд урдань хододоо дайнуудай хоорондын забһарлал болодог байһан. Мүнөөнэй оршон байдалда тон ондоогоор хүгжэхэ, бата бэхи эб найрамдал хангаха арга боломжонууд бии, тэрэнэйл тулада Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци байгуулагдаһан юм.

Тиимэ замда орохын тула, дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа үнгэрһэн 25 жэлэй хүгжэлтын онсо ушарнуудһаа үг унгитай асуудалнуудые шиидхэхэ эрилтэ табигдана. Болоһон хубилалтануудай гол удхые юрэнхыгөөр элирхэйлхэдэ иимэ гэбэл: эдэ асуудалнуудай зариман мүнөө шиидхэгдэжэ байнхай, бусад зариманай талаар — үгээ ойлголсохо тодорхой хүдэлмэри ябуулагдажа эхилэнхэй.

А. А. Громыко ФРГ-тэй СССР-эй ба ПНР-эй баталһан мэдээжэ договорнуудай хүсэндөө ороһон тухай, Франциатай СССР-эй хэһэн олон янзын, тэгшэ эрхэтэй харилсаа холбоон тухай, Советскэ Союз ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын харилсаае шэнэдхэн хубилгаха ябуулгын хэгдэжэ эхилһэн тухай дурдаад, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлалгын шухала удхатай байһые онсолон тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын шахардуу байдал һулаарулха ябадалдахи амжалтанууд эли бодо харагдана. Тиигэбэшье замай эхин лэ гаталагдаа, үшөө ехэ юумэнэй хэгдэхэ ёһотой байһые хэн нэгэн хэр арсаха ааб гэжэ А. А. Громыко хэлэбэ.

Вьетнамда, Индохитадай бусад оронуудта эсэргүү американ эзэрхэг түримхэй ябуулгын үргэлжэлүүлэгдэжэ, үргэдхэгдэжэ байһан ушар зэбүүрхэл ба буруушаал үүсхэнэ. Парижадахи хөөрэлдөөнүүд эб найрамдал һэргээхэ ябадалда хүргэһэй гэжэ США хүсэхэ байбал, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын байгша оной сентябриин 11-нэй мэдүүлгэдэ зүбшөөн харюусаха ёһотой. Тэрэшэлэн Дүтын-Зүүн зүгтэ хабаатай асуудалнуудые шиидхэхэ арга олохо шухала. Энээнэй түлөө харюусалгые эзэрхэг түримхэйшүүл дааха. Тэдэнии тухиран дэмжэгшэд, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида зүрихэ арга боломжо Израильда олгогшод бүхы хойшологуудыень хубаалдаха болоно, — гэжэ СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр тусхайлан тэмдэглээ.

Сессиин зүбшэн хэлсэлгэдэ Советскэ Союзай табиһан асуудалай — «Уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэхэгүй, ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хэтын хэтэдэ хориха тухай» асуудалай шухала удха шанартайе А. А. Громыко тэмдэглэбэ. Манай энэ дурадхалай гол удхань юуб гэхэдэ, уласхоорондын арсалдаануудые шиидхэхын тула ямарааршье хүсэ хэрэглэлгэһээ, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг, мүн юрын гэжэ нэрлэгдэдэг элдэб зэбсэгүүдые хэрэглэлгэһээ, гүрэнүүдэй арсаха ябадал хараална. Иимэ гурим шууд сахилгаһаа хэнэйшье хулжажа шадахаар бэшэ удха шэнжэ тус асуудалда олгохо гэжэ дурадхагдана. Энэ асуудал иимээр шиидхэгдэбэл, социальна ондо ондоо байгууламжатай бүхы гүрэнүүдэй аша туһада, тэдэнэй газар дайдын хэмжээнһээ хүн зоной тооһоо дулдыдангүй, тэдэнэй ядерна зэбсэгтэй гү, али үгы байһанһаа дулдыдангүй, харюусаха байна. ООН-ой Уставые хубилгаха гэһэн хараа бодол зарим оронуудай зүгһөө һанаашалагдадаг байһые Совет делегациин толгойлогшо буруушааба. Энэ Устав хубилган хазагайруулха бэшэ, харин наринаар сахиха, тэрэнэй арга боломжо хүсэд бүрин хэрэглэхэ ябадалда анхаралаа хандуулхые бүхы гүрэнүүд хүсэхэ байха гээд Советскэ Союз тоолоно.

Тус эмхиин үмэнэ табигдаһан зиролгонуудые шиидхэлгын аша туһада хамтадаа ябуулга хэхэ гэжэ тэрэнэй гэшүүн гүрэнүүдэй бэлэн, шиидэнхэй байбал, ООН-ой амжалта туйлахань лабтай.

ООН хадаа эзэрхэг түримхэйшүүлдэ харюу үгэхөөр хүсэтэй, бата эмхидэлтэй байһай, хэмжээн ба экономическа хүгжэлтэһөө дулдыдангүй, бүхы оронуудай хоорондын харилсаа холбооe заһаруулха ябадалда туһа хүргэжэ шадахаар байһай гээд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үндэһэ һуури табигшад хүсэһэн байгаа гэжэ һануулаад, А. А. Громыко иигэжэ онсолон тэмдэглээ: ООН-ой тон тиимээр ябуулга хэдэг байхынь тула шухала бүхы юумэ Советскэ Союз хододоо хэдэг байгаа, хэхэшье байха. Эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэхэ политика — уласхоорондын оршом соо Советскэ Союзай баримталан бэелүүлдэг гол хараа бодол болоно. Иимэ политикые 50 жэлэй урда тээ Советскэ Союз боложо нэгэдэһэн социалис республиканууд һайшаан абаһан юм, мүнөөшье бүрин бэелүүлэгдэжэ байдаг.

А. Н. ОСТРОВСКИИН ОЙН ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

Александр Николаевич Островскиин түрэһөөр 150 жэл байгша оной апрель соо гүйсэхэ. Энэ һайндэр үнгэргэхэ бүхэсоюзна комитедэй түрүүшын заседани СССР-эй Уран зохёолшодой холбоондо болобо. Уран зохёолшо С. В. Михалковой хүтэлбэри доро үнгэрһэн заседани дээрэ комитедэй хүдэлмэриин түсэб зүбшэн хэлсэгдэһэн, баталагдаһан байна. Энээнии зүбшэн хэлсэлгэдэ мэдээжэ литераторнууд, драматургнууд, артистнууд, эрдэмтэд, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хабаадаа.

Тэрэшэлэн А. Н. Островскиин зохёолнуудые, тэрэнэй ажабайдал болон зохёол бүтээлнүүд тухай номуудые хэблэн гаргаха асуудалнууд заседани дээрэ харагдаба.

Ойн һайндэрэй урда тээхэнэ — 1973 оной апрелиин 11-дэ ССР Союзай Ехэ театр соо баярай сутлаан болохо.

(ТАСС).

ҮРЭҺЭНДЭ ҺАНАЛАА ХҮСЭД ТАБИИАГҮЙ

Сэлэнгын аймагта үрэһэ хааха, сэбэрлэхэ хүдэлмэри хангалтагүй

...— ургасын үндэһэ ...«Муу үрэһэнһөө һайн ...хүлеэ». Арадай эдэ ...үүд Сэлэнгын аймаг... ...совхозуудай хүтэл...дэ, агрономуудта ...эжэ. Теэд тэдэнэрэй ...дээрэнь тад ондоо ...дэнэ.

...ажахынууд мүнөө ...рилгаяа бүхыдэнь ...рэһөөр хэдэг болоо... ...ын арайхан 70 про...овой үрэһөөр хэг... ...бүри шанар муутай ...ригдана. Жэшээнь, ...72 онуудта тарилгын ...нхинь ургаха хүсэ ...дэб буртаг үбһэнэй ...тарилгын шанарта ...үй үрэһөөр таригда... Зүгөөр нэгэдэхи ба ...классай үрэһэн орой... ...25 процент тарилгые ...энь лэ ороoһото урга... ...ургасада сэхэ нү... ...айгша ондо аймагай ...совхозуудай тариалан ...дунда зэргээр гектарай ...центнер, һүүлэй та...—7,1 центнер ороо... ...Илангаяа Химнын ...совхозууд һайн ша...тэй болохо гэжэ ...олдоногүй.

...колхоз болон совхо... ...шанартай сорто... ...тэй болохо юрын ...дүүргэгдэнэгүй. Ай...шье ажахыда үрэһэ ...тусхай бригада, зве...гуулагдаадүй. Мүн ...полинуудые саг ...рилхэ, үтэгжүүлхэ, ...ойноһоо харуул... ...тэ анхарагданагүй. ...ажахынууд жэл бүри ...һайн шанартай, ...үрэһөөр хүсэд хангажа шаданагүй бшуу.

Аймаг дотор бог ногоотой тэмсэхэ, газар тариалангаа зүбөөр эрхилхэ гэжэ оролдоногүй. Тельманэй, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай, Химнын болон Шасарганын совхозуудай, «Эрдэм» колхозой полинуудай захаар ябахада элдэб буртаг ногоон, шаралжаа һужаагтан ургажа харагдана. Полиин заха мууса хахалагдана. Харгынуудай хажуугаархи буртаг ногоон саг соогоо һалгагданагүй. Тиигэжэ эдэ буртаг ногооной үрэһэн һалхинда хиидэжэ, бүхы тариалангые бузарлана бшуу. Энэ ушарта таряа, үрэһэ буртаг ногооной үрэһөө сэбэрлэхэ гэжэ жэл бүри ехэ хүсэ, зөөри гаргашалагдана.

Мүнөө жэл аймагай олонхи ажахынуудта үрэһэ хааха, тэрэние сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ талаар тон бэрхэшээлтэй байдал тохёолдонхой. Байгша оной сентябриин 23-най байдалаар эндэхи ажахынуудта оройдоо 9400 центнер үрэһэнэй тарян сэбэрлэгдээ гэхэ гү, али түсэбынь оройдоо 10 процент дүүргэгдээ.

Үрэһэ хааха, тэрэние сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри эндэхи гансал Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри эндэ хоёр халаанда ябуулагдана. Сэбэрлэгдэһэн үрэһэнэй шанар үдэр бүри шалгагдажа, тусхай журналда бэшэгдэнэ.

Колхозой правлени тарянай тоог дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые урмашуулха тусхай гурим тогтоонхой. Жэшээнь, үрэһэ сэбэрлэжэ байһан хүнүүдтэ нэгэдэхи классай үрэһэнэй түлөө 100 процент, хоёрдохи классай үрэһэнэй түлөө 50 процент нэмэлтэ түлбэри үгэхөөр тогтоонхой. Үрэһэ хатааха агрегадта ажаллагшадта һаадгүйгөөр, һайнаар хүдэлһэнэй түлөө сезон дотор 4 центнер таряа нэмэлтэ түлөөһэндэ үгэхэ юм. 20 мянган центнер үрэһэнэй таряае нэгэдэхи, хоёрдохи классай шанарта хүргэбэл, үрэһэнэй агроном һарын салингаар шагнагдаха байна. Теэд иимэ урмашуулгын гурим аймагай бусад ажахынуудта тогтоогдоогүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Энэ колхозой тоогууд дээрэ 27 мянга шахуу центнер таряан ороод байнхай. Энээнэй 9 мянган центнерынь сэбэрлэгдэжэ, үрэһэндэ хаагдаад. 4400 центнерынь хоёрдохёо сэбэрлэгдэнхэй. Тарилгын шанарта хүргэгдэһэн үрэһэниинь складуудта хадагалагдана.

Зүгөөр тон бирагүй байдал Химнын, Шасарганын совхозуудай тоогууд дээрэ дайралдаба. Химнын совхозой түбэй тоог дээрэ 2400 центнер шииг ехэтэй тарян оронхой. Теэд эндэхи ажалые муугаар эмхидхэһэнэй уршагһаа оройдоо 100 центнерынь сэбэрлэгдээд, 120 центнерынь хатаагдаад байна. Бүтээсэ ехэтэй ОС-4,5 түхэлэй хоёр машина, ОВП, ЗАВ-10, үрэһэ хатааха машина болон бусад түхеэрэлгэнүүд хүдэлгэгдөөгүй тооной байһаар. Совхозой главна агроном В. С. Цыбиков үрэһэ хааха, тэрэние сэбэрлэхэ хүдэлмэрие эмхидхэнэгүй.

Шасарганын совхозой (главна агрономынь Н. А. Дмитриев) түбэй тоог дээрэ гэршүүхын, элдэб ногоо болон сэсэгүүдэй үрэһэн обоо хүбөө, ямаршье эмхигүйгөөр обоолоотой хэбтэбэ. Үрэһэ сэбэрлэдэг ОС-4,5 машинатай байбашье, эндэ гэршүүхын үрэһые зернопультаар гаргажа, шанарыень муудуулжа байгаа. Үрэһэнэй тарян ямар шанартайб гэжэ орой шалгагдаадүй.

«Эрдэм» колхозой Нуур-Түхэмэй тоог шэнэ ургасада хүсэд бэлдэгдээгүй байшоо. Таряа хадагалдаг складууд, һарабшанууд комбнкормо болон элдэб таряа талханай зүйлһөө сэбэрлэгдээгүй, таряа бутаруулха машина эндэнь мүнөө хүрэтэр хэбтэһээр. Тоогынь элдэб буртаг ногооһоо хүсэд сэбэрлэгдээгүй, хорёогой захаар шаралжаа, элдэб хог бог дүүрэн. Тоогые даагша А. Ф. Ажеев ажаллаха хүнүүд дутамаг гэжэ гараа дэлгэхэһээ бэшэ, тэдэ дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абанагүй.

Иимэрхүү байдал Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Арбузовай тоог дээрэ үзэгдэнэ. Эндэхи складууд үнгэрэгшэ жэлэй шииг ехэтэй ороoһонһоо саг соогоо сэбэрлэгдээгүй, дизенфекци хэгдээгүй байшоо. Энээнэй уршагһаа складуудтань хибэн хорхой (клещ) бии болошоо. Мүнөө энэ тоог дээрэ шииг ехэтэй тарян орожо байна. Теэд эндэнь ороoһо хатааха сушилка байхагүй. Ороoһо агаараар үлеэлгэжэ хатааха түхеэрэлгэнь хүсэд тодхогдоогүй байна. Мүнөө энэ колхоз нэгэшье центнер үрэһэнэй таряатай болоодүй байһаар.

Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд (управлениин начальник В. Баторов) үрэһэ сэбэрлэхэ машина болон түхеэрэлгэнүүдые хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала хэмжээнүүдые абаадүй байна. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз сэбэрлэхээр үрэһэнэй таряагүй байжа, эндэхи ОС-4,5 түхэлэй табан шэнэ машина миин хэбтэнэ. Зүгөөр үрэһэнэй 25 мянган центнерһээ үлүү тарятай болоод байһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз оройдоо иимэ нэгэ машинатай юм. Тэрэншье мүнөө комбайнһаа ороһон таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ хэрэглэгдэнэ. Ажахынуудай агрономууд сэбэрлэгдэһэн үрэһээ шалгуулхые үрэһэнэй инспекцидэ эльгээнэгүй, үрэһэнэйнгөө ямар шанартай байһые мэдэнгүй һууһаар.

Эдэ бүхы баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, аймагай агрономууд управлениин главна агроном нүхэр Тайновой хүтэлбэри доро хангалтагүйгөөр ажаллана, аймагай партийна болон советскэ органууд тэдэнэртэ шанга эрилтэ табинагүй гээшэ. Иимэ байдалые тэсэхээр бэшэ. Үрэһэнэй ажахые эрид һайжаруулха, газар тариалангаа зүбөөр эрхилхэ саг ерээ гэжэ һанагдана.

В. ТАРАСОВА,
Республикын үрэһэ шалгаха Гүрэнэй инспекциин начальник.
А. БУРТОНОВ,
ургаса хамгаалха станциин начальник.
Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ЭРДЭМЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ УГ ЗОРИЛГОТОЙБДИ

Республикымнай партийна организацинуудта политическэ һуралсалай жэл эхилхэнь. «Һуралсалай шэнэ жэлые хэр бэлэдхэлтэйгээр угтахаа байнабта, ямар асуудалнуудта гол анхарал хандуулхаар хараалнабта?» гэһэн асуудалаар манай корреспондент хэдэ хэдэн хүнүүдтэ хандаһан байна. Тэдэнэй харюу доро үгтэбэ.

Е. М. ШЕЛОМЕНЦЕВА, партиин Улаан-Үдын Октябрьскэ райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо: район дотороо политическэ һуралсалаа эхилхээр бэлэмди. Бүхыдөө эхин политическэ 44 һургуули, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха 67 һургуули, теоретическэ 60 семинар мүнөө жэлдэ хүдэлхэ байна. Политическэ һуралсалда үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ олон хүн хабаадаха байна. Жэшээлхэдэ, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулида мүнөө 1.500 гаран хүн һураха болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1.400 хүн байһан. Тиихэдэ үйлэдбэриин экономико ба хүтэлбэри эрхилхэ 23 һургуули, коммунис ажалай 100 һургуули нээгдэхэ юм. Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта экономикын ба техническэ дэбжэлтын университет үнгэрэгшэ жэлдэ үзэжэ эхилһэн программаа үргэлжэлүүлхэ. Тэрэ университетые комбинадай главна инженер Р. В. Лещук хүтэлбэрилхэ. Тэрэнһээ гадуур энэ комбинадта промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилгые эмхидхэхэ талаар семинар мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ хүдэлжэ эхилхэ. Энэ семинарые комбинадай генеральна директор Ю. В. Щитиков хүтэлбэрилхэ байна.

Марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ манай районой 180 хүн һурахань. Тэдэнэй 108 хүниинь нэгэдэхи курсада ороходо гээшэ.

Политическэ һуралсалые ударидахаар дүй дүршэлтэй пропагандистнууд томилогдоо.

Ю. Д. ШИШМАКОВА, Яруунын аймагай Яруунын совхозой партийна кабинедые даагша: манай совхозой партийна комитет ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор, марксизм-ленинизмын сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. Ушар тиимэһээ политическэ һуралсалда холо урид бэлдэжэ эхилдэг байнабди. Үшөө июнь һарада болоһон семинар дээрэ совхозой пропагандистнууд үнгэрэгшэ һуралсалай жэлэй дүнгүүдые гаргажа, ямар дутуу дундануудые һуралсалай ерэхэ жэлдэ усадхаха хэрэгтэйб гэжэ хэлсэһэн байгаа.

Совхоз доторнай 7 кружок эмхидхэгдээ. Совхозой 4 отделенидэ, автопаркын коллективтэ, совхозой управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй коллективтэ политическэ һуралсалай кружогууд байха. Тэндэ хэшээлнүүдынь программын ёһоор үнгэргэгдэхэ. Залуушуулай һуралсалда, мүн экономическа һуралсалда мүнөө жэлдэ илангаяа ехэ анхарал хандуулха зорилготойбди. Экономическа эрдэмэй үндэһэ һуури шудалха 6 кружок эмхидхэхэмнай.

131 залуу хүбүүд, басагад политическэ эрдэмээ мүнөө жэлдэ дээшэлүүлхэ байна. Залуушуулай кружогые дүй дүршэлтэй үнинэй пропагандист Гүүндын дунда һургуулиин багша С. Ц. Цыбиков хүтэлбэрилхэ юм. Пропагандистнууд томилогдонхой. Манай совхозой 10 гаран пропагандистһаа Р. А. Егорова, Н. Ц. Гончиков, Б. Ц. Бимбаев болон бусадшье эрхим пропагандистнууд гэжэ магтуулха ёһоороо магтуулдаг. Тиихэдэ партийна кабинедэйнгээ байшан зунай үедэ заһабарилаад, мүнөө гоёон шэмэглэжэ дүүргээбди. Кабинет соомнай «Пропагандистда туһаламжын» булан эмхидхэгдэнхэй.

С. Ш. БАДМАЕВ, КПСС-эй Хяагтын райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша: һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл колхоз болон совхозуудай, промышленна предприятинуудай партийна организацинуудта эхилһээр үнихэн болоо. Бүхы партийна организацинууд коллективүүд соогоо суглаануудые үнгэргэжэ, «Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд, мүнөө жэлэй зорилгонууд» гэһэн асуудалые зүбшэн хэлсээ. Пропагандистнууд томилогдонхой. Гол түлэб политическэ талаараа бэлэдхэл һайнтай, журамтай коммунистнуудта энэ хүндэтэ даалгабаринууд үгтөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ «Дружба», «Родина», Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозуудта политическэ һуралсал һайнаар үнгэргэгдэдэг һэн. Мүноо жэлдэ хаа хаанагүй һуралсалаа эмхитэйгээр эхилхэ хүсэлэнтэйбди.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ экономическа һуралсалда горитой анхарал хандуулхабди. Аймаг доторнай хамта дээрээ экономическа эрдэмэй 55 һургуули хүдэлхэ. Тэдэ һургуулинуудта экономикын үндэһэ һуури шудалхаһаа гадна, колхоз, совхоз гү, али промышленна предприятиингаа экономическа талые шэнжэлхэ байна. Энэмнай нилээд шухала зорилго гэжэ бидэ тоолонобди.

О. Г. ТОМИЛОВА, Мысовая станциин партийна кабинедые даагша: манай бүхы партийна организацинуудта шэнэ жэлэй политическэ һуралсалай зорилгонуудые зүбшэн хэлсээ. Пропагандистнуудшье томилогдоо. Мысовая станциин 56-дахи һургуулиин пропагандист А. М. Шеина, 55-дахи һургуулиин — И. К. Куклин, түмэр харгын больницын нэгэдэлэй — Н. В. Дудник, 15-дахи энергоучастогай пропагандист В. В. Серухин болон бусадшье эрхим һайнаар хэшээлнүүдээ үнгэргэдэг гээд суурхадаг болоһоор үнинэй. Тэдэнэр һуралсалай шэнэ жэлэй программануудтай танилсажа байнхай. Бүхыдөө политическэ һуралсалай 23 һургуули тоологдоно.

Партийна кабинет соогоо методическа литература, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые бэлдээбди.

Ойрын үдэрнүүдтэ пропагандистнуудай семинар үнгэргэхэмнай.

Свердловско областиин ажахынууд хартаабха һайнаар ургуулаа. Мүнөө тэрэнэй хуряалга түлэг ябажа байна. Энэ жэлдэ нёдондо жэлэйхиһээ 90 мянган тонноор ехэ хартаабха малтагдахаар хараалагдана. «Плодоовощторгын» баазада үдэр бүри хэдэн зуугаад тонно хартаабха асарагдана. Эндэ буулгагдаһан хартаабхын зариманиинь хадагалагдажа, нүгөө зариманиинь худалдаа наймаанда гаргагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Свердловск городой баазада буулгагдаһан хартаабха үбэл хадагалагдахаар бэлдэгдэжэ байна.

ТҮРЭЛ партиингаа XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые улам хүгжөөхэ, һү, тарган мяха, үндэгэ, торголиг нооһо болон бусад эдеэ хоолой гол шухала зүйлнүүдые бүри ехээр абажа, гүрэндэ элбэгээр тушаадаг болохын түлэ республикымнай колхоз, совхозууд мал, тариан ажалаа гүйсэд оньһожоруулжа байна гээшэ. Тиин һүүлэй жэлнүүдтэ зарим түрүү ажахынууд гол һалбаринуудаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэжэ хүтэлбэрилхэ шэнэ онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлнэ.

Үнэндөө хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэжэ хүтэлбэрилхэдэ, ажалай бүтээсэ ба үйлэдбэриин ашаг урэ нилээд дээшэлдэг байна. Эгээл тиимэһээ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэн хүтэлбэрилгые предприяти, колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ улам үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай сэхэ заагданхай юм. Тингэжэ олон түмэн улад зоной бүтээжэ байһан ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ (НОТ) гээшэ тон шухала болоно.

Мүнөө үедэ үйлэдбэридэ НОТ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри имагтал уридшалан зохёогдоһон түсэбэй ёһоор ябуулагдажа, горитойхон амжалта түйлагдана. Саашадаа энээниие улам дэлгэрүүлхын түлэ эрдэмтэд түсхай шэнжэлэлгэнүүдые хэжэ, шэнэ онол аргануудые тодорхойлон элирүүлжэ байнхай. Эдэ бүхы ажалынь гүрэнэй эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэриин түсэбөөр ябуулагдана.

Арадай ажахыда, мүн тэрэнэй гол һалбаринуудта НОТ нэбтэрүүлжэ, ашаг үрыень эрид дээшэлүүлхэ гээшэ горитойхон илалта мүн гэжэ тэмдэглэлтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз, совхозууд НОТ нэбтэрүүлхэ түсэб зохёохо талаар зарим тэды дүй дүршэлтэй болоно байнхай. Тиихэдээ мүнөө олохон ажахынууд мал ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ шэнэ арга нэбтэрүүлнэ.

1. НОТ—саашанхи дэбжэлтын зам

Колхоз, совхозуудай гол һалбари болохо мал ажалда НОТ нэбтэрүүлхэдэ, ажахынь фермэ, отаруудынь нэгэ шэглэлдэ ороходоо гадна, үйлэдбэриинь технологи шэнэлэгдэжэ, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалынь гүйсэд оньһожоруулагдана гээшэ. Хоёрдохёор, малшадай ажал һайнаар эмхидхэгдэжэ, журамынь улам бэхижэн, сүлөө сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ арга олгоно бшуу. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, мал ажалда НОТ нэбтэрүүлхэдэ малшадай ажал горитойхоноор хүнгэлэгдэжэ, бүтээсэнь нилээд дээшэлнэ гээшэ. Жэшээлбэл, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын Каленовой һаалиин гүүртэдэ НОТ нэбтэрүүлхэдээ нэн түрүүлэн малшадайнгаа ажалай гурим хубилгажа, сүлөө сагыень анхаралдаа абажа, һайжаруулагдамал бэлшээри байгуулһан юм. Һүүлээрнь малшадайнгаа хэһэн ажалые, сүлөө саг шэнжэлэн харахадань, һаалишадайнь бар хүсөөр бүтээдэг хүшэр хүндэ хүдэлмэриин оньһожоруулагдажа, хэды хүнгэлэгдөөшье һаань, амарха сүлөө сагынь бага зандаа үлэшоо. Энээндэ һанаагаа зобоһон ажахынь хүтэлбэрилэгшэд гүүртынгээ һаалишадай ажалые хоёр халаанда эмхидхэжэ, малшан бүхэнэй долоон хоногто нэгэ үдэрынь амархаар түсхай график зохёогоо бэлэй. Тиигэжэ түрүүшын халаанай һаалишад үглөөнэй 5 часһаа үдэрэй 12 час болотор, харин хоёрдохинь үдэшын 8 час болотор ажалладаг болоо. Һаалиин гүүртын малшадай ажалые ингэжэ эмхидхэхэдэнь, һаалишад жэлэй туршада дунда зэргээр 310 үдэр хүдэлмэрилдэг байһанаа 230 үдэр ажалладаг боложо, хүдэлмэришэдэй ажалһаа гаража ошолгоньшье үсөөрөө һэн.

Мал ажалда НОТ нэбтэрүүлхэдээ гансашье малшадай ажалыень оньһожоруулаад, хүдэлмэриинь гурим шэнэлхэ бэшэ, мүн тэдэнэй мэргэжэл шадабариие эрид дээшэлүүлжэ байха болоно. Гадна һаалишадай, тугалшадай, мал адуулагшадай, тоо бүридхэгшэдэй, механигай болон бусад хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ, харюусалгыень улам дээшэлүүлхэ зэргэтэй. Тиихэдэ фермэ, отарануудта хүдэлмэрилдэг малшан, хонишон бүхэн даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандажа, һайн шанартайгаар бүтээхые оролдохо болоно бшуу.

Дурсагдагша ажахын Каленовой гүүртын һаалишадай ажалые эрид хубилгажа оньһожоруулхадаа, малшадайнгаа мэргэжэл шадабариие эрид дээшэлүүлһэн юм. Мүнөө эндэ ажалладаг һаалишадай олонхинь мал ажалай мастернууд болонхой.

Гэхэтэй хамта түс фермэдэ һая гараһан тугалнуудые хоёр һаратай болоторнь харууһалхаар нэгэ тугалшан томилогдонхой. 2-һоо 4 һаратай болоторнь нүгөөдэ тугалшадынь адуулна. Тиихэдэ малай тэжээл буйлуулжа үгэхэ, аргал шабааһыень арилгажа сэбэрлэхэ түсхай бригада байгуулагданхай юм. Гадна фермын һаалишан бүхэн мүнөө 50 үнеэ хүнгэхэн харууһална.

Гадна ажалаа шэнээр эмхидхэжэ эхилһээрнь үнеэдэйнь бэлшээхэ гуримшье хубилгагдаа. Мүнөө түс гүүртын үхэршэд үнеэдээ һайжаруулагдаһан 100 гектар бэлшээриингээ загонуудта ээлжээлэн адуулна. Ингэжэ урид зохёогдоһон гуримаа хазагайруулангүй үнеэдээ бэлшээхэдэнь, гансашье һү һаалинь бэшэ, мүн тоһолигынь эрид дээшэлнэ. Һаяын мэдээгээр гүүртын һаажа тушааһан һүнэй тоһолиг дунда зэргээр 4,0—4,1 процентдэ хүргэгдэһэн байна. Тэрэшэлэн экономическа дүнгүүдыньшье дээшэлжэ, үнеэн бүридэ гаргашалагдаһан гаргашань бүхы ажахы дотоэхидо орходоо 25 процентаар [...] абтаһан продукциин [...] сэн дунда зэргын дүн [...] риг 45 мүнгөөр хям[...]

Мүн Кабанскын сов[...] шад ажалаа эрдэм ух[...] һөөр эмхидхэхэ арга [...] тайгаар нэбтэрүүлһэн [...] ажахы гансашье нүт[...] рилдэгөөрөө холуур [...] шэ, мүн мал ажалын[...] хүгжэнги юм. Түс [...] һаар бүхы һалбарна [...] лэлдэ оруулжа, һаан[...] хоёр гүүртэ болгон [...] байна. Тиигээд тэжээ[...] малнуудые тарижа [...] хай бригаданууд эмх[...] лэй. Ингэжэ үйлэдбэ[...] хидхэлэй һайжархат[...] нологиньшье хубилга[...]

Һүүлэй жэлнүүдтэ [...] ша ажахын шахан [...] дажа байһан малай [...] шэгнүүр сүүдхын дүн [...] 900 граммаар пэмэ[...] центнер шэгнүүр [...] өөрын үнэ сэн 70—75 [...] хүргэгдэһэн байна. Г[...] хынуудай хүтэлбэри[...] нэбтэрүүлхэдээ, тэрэ[...] раар бэелүүлэгдэжэ [...] ралдаа абанагүй гэжэ [...] тэй.

(Үргэлжэлэлынь [...] номерто).

И. ХАР[...]
Буряадай хүдөө [...] институд[...] экономикын эрдэмэй [...]

НООҺО УГААДАГ ФАБРИКЫН ТУШААН АБАДАГ ЦЕХ. ЭНДЭ НООҺО ШАЛГАДАГ ЛАБОРАТОРИДО 60-ААД ЛАБОРАНТНУУД АЖАЛЛАНА. ЛАБОРАТОРИДО УГААГДАҺАН НООҺО ШАЛГАН ГАРГАНА. ЛАБОРАНТ ВЛКСМ-эй ГЭШҮҮН ОЛЬГА ВЕРТИНСКАЯ ҺАЙНААР АЖАЛЛАХАҺАА ГАДНА, ЗҮҮН-СИБИРИИН ТЕХНОЛОГИЧЕСКА ИНСТИТУДАЙ 3-дахи КУРСДА ҺУРАНА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ОЛЬГА ВЕРТИНСКАЯ КОНДИЦИОННО АППАРАДАЙ ДЭРГЭДЭ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АМЖАЛТА БИИ, ТЕЭД...

Ажахын хүдэлмэришэн бүхэн СССР-эй алдарта 50 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн зорилготой ажаллажа байнхай. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 1 отделениин һаалишад үнгэрэгшэ 8 һарын туршада 3.060 центнер һү һааха түсэбөө 3.461 центнертэ хүргэбэ. Энэ ажалша бэрхэ коллектив август һарада хараалһан түсэбһөө гадуур 103 центнер һү һааба.

Түрүү һаалишан Д. Хабаргина энэ хугасаада хаража байһан үнеэдһээ 276 центнер һү һаажа, түсэб, даабарияа 126 центнерээр үлүүлһэн байна. Энэ нүхэрнай үнеэн бүриһөө 2.070 килограмм һү һаажа, сүт хүдэлдэг нүхэдөө холо ахин гараба. Дүй дүршэлөөр баян һаалишан А. Вершинина һү һааха түсэбөө 95 центнерээр үлүүлээ. Нүхэр Вершинина 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1965 килограмм һү һаажа, хоёрдохи һуурида ябана. Һаалишад А. Катаршина, В. Шестакова, М. Кедровская болон бусад хараалһан даабарияа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа.

Һаалишадай дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри, социалис мүрысөө үргэнөөр ябуулһанай ашаар, зунай үедэ ехэ һүн абтаа гэжэ онсо тэмдэглэхэ шухала. Холын зуһаланда байһан малшадые хэрэгтэй эд бараагаар хаһа сагтань хангаһан байна. Мүн кинофикациин, соёлой хүдэлмэришэд һаалишадай хүндэтэй айлшад болонхой.

Мүнөө һаалишад үбэлжөөндөө оронхой. Түс коллективэй ажал хэрэг хэр ябажа байнаб гэжэ бидэ һонирхоһон байнабди. Сентябрь һарын түрүүшын арбан хоногто үнгэрэгшэ һарынхитай жэшэхэ болоо һаа, һү һаалинь 28 центнерээр доошолоо. Зунай һарануудта эндэ сүүдхэдээ 1.750 килограмм һүн һаагдадаг байһан һаа, мүнөө 1.394 килограммда хүрэнхэй. «Малай бэлшээриин муу дээрэһээ һү һаалимнай эрид доошолоо», — гэжэ һаалишад манда мэдүүлнэ.

Үнеэн бүридэ һаагдаһан литр һүнэй түлөө 500 грамм талха тарянай зүйл үгтэнэ. Энэнь ямараар хэрэглэгдэнэб гэжэ хараад үзэе. Һаалишан бүхэн үдэшын һаамай һүүлдэ үнеэдтэ үгтэхэ комбикормоёо хүйтэн уһанда дэбтэнэ. Имэ аргаар малаа эдеэлүүлхэдэ, яагаад ехэ һүн һаагдахаб даа. Малай байра үбэлжөөндэ үшөө бэлэн болгогдоогүй байһаар. Хэзээ энэ дутуу дунданиь усадхагдаха юм, бү мэдэе. Энэ хэбээрээ байха болоо һаа, үшөө удаан саг хэрэгтэй болохо хаш. Һаалишадай хорёо соо монсогоршье бухал асарагдаагүй байһаар. Эдэ бүгэдэһөө гадна, мал адуулагшад ажалдаа хойрогоор хандана. Һаалишадай байра байдалай задагай байһые ажахын хүтэлбэрилэгшэд мэдэжэ байһан аад, зохисотой хэмжээ мүнөө болотор абажа шадаагүй байһаниинь харамтай.

Зунай туршада һаалишадайнгаа түйлаһан амжалтые бүри батадхахын тулада үбэлжэлгэдэ эрхим бэлэдхэлтэйгээр орожо, үнеэдтэ үгтэхэ талха тарянь буйлуулжа үгэхэ ёһотой байһан. Теэд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй энэ шухала кампанида һанаагаа табяагүй дээрэһээ задагай байдалда орожо, һү һаалинь нилээд доошолһон байна. Эндэхи хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд ушарһан дутуу дундануудаа дары усадхажа, намарай, үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө ехэ һүнэй түлөө гэһэн тэмсэлые эмхитэйгээр ябуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

В. БАШАРОВ.
Зэдын аймаг.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБ[...]

НАРАЙ ТУГАЛА[...] ДОТОРОЙ ҮБШ[...] ЯАЖА ҺЭРГЫЛХ[...]

Түсэбтэ табан жэлэй туршада республикымнай колхоз, совхозуудта һүн, мяхан ехээр үйлэдбэрилэгдэхөөр хараалагдана. Тиимэһээ гүрэндэ мяха, һү тушаалгые амжалтатайгаар дүүргэхын тула ажахынуудай мэргэжэлтэд ехэхэн хүдэлмэри ябуулха болоно. Үхэр малайнгаа тооень олошоруулхынгаа хажуугаар тэрэнэй ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ехэхэн анхарал табиха зэргэтэй гээшэ.

Абтаһан түл түрэсэеэ үхүүлэнгүй ехэ болгобол, үхэр малайнгаа тооё олошоруулха аргатай болоно бшуу. Теэд республикымнай зарим ажахынуудай тугал олоор гарзална. Энээниие һүүлэй жэлэй ажаглалта гэршэлнэ. Һая гараһан нарай тугалнуудые түрүүшын үдэрһөө (ууран эдижэ байха үедэ) һайнаар харууһалха тон шухала. Илангаяа энэ үедэ элдэб үбшэнһөө һэргылхэ хүдэлмэри зүбөөр ябуулха байна. «Үбшэлһэн, шэшэһэн тугалнуудые дары аргалбал, тэдэниие абаржа болоно. Үрэжүүлһэн үнеэдые түрүүшын хоёр-гурба һараһаа эхилжэ, һайн шанартай үбһэ тэжээлээр сагтань эдеэлүүлхэдэ хээлинь һайнаар түлжэдэг гээшэ.

Тугаллаха гүнжадые нэгэ бүлэг болгожо, оролдосотой бэрхэ малшанда даалгаха хэрэгтэй. Тобир тарган малнаа өөдэргэн түл абтадаг гэжэ малшан бүхэн һайн мэдэнэ. Тэдэниие зүбөөр адуулхын хажуугаар нэмэлтэ тэжээл үгэхэдэ һайн. Үнеэдые саг болзортонь шэргээхэ хэрэгтэ анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Хүсэ шадалаар һайн үнеэдые тугаллахаһаань 60 хоног урда, турапхайшаг үнеэдые 70—75 хоног урда шэргээхэдэ зохид.

Үбһэ тэжээлээр дуталдадаг ажахынуудта һая гараһан тугалай дотороо үбдэжэ шэшэхэ ушар илангаяа олон гэжэ һүүлэй жэлэй ажаглалта гүйсэд гэршэлнэ. Март—апрель һарануудта муугаар эдеэлүүлэгдэжэ байһан тугаллаха үнеэдэй шуһанда белок, кальци, фосфор, каротин хомор болодог. Иимэ малай ууран, һүниинь тэжээлэй бодосуудаар хомор юм.

Нарай тугалнуудые элдэб үбшэнһөө һэргылхын тула фермэ бүхэндэ үнеэдэй тугаллаха түсхай байра түхеэрхэ хэрэгтэй. Тугаллаха үнеэдые 10—15 хоног урид энэ байрада оруулхада һайн. Тэндэ хүдэлжэ байһан малшад арит сэбэрые сахихаһаа гадна, зүбөөр тугал абажа шадаха зэргэтэй.

Тугалай гарамсаарнь ама хоншоорынь, шэхыень сэбэр полотенцеэр аршаха. Хүйһыень арбан сантиметр утатайгаар тайраһанайнгаа удаа спиртдэ холиһон йод түрхихэдэ һайн. Тугалай бэеые эхэдэнь хатататрнь долёолгоходо, гүнзэгыгөөр амилжа эхилдэг. Бэеэр һула тугалые дулаан байрада 3—5 үдэрэй туршада байлгаха. Өөдэргэнүүдыень түсхай клеткэнүүдтэ оруулха. Тэндэнь хуурай, сэбэр, агаарайнь температура нэгэ янза байха ёһотой. Һая гараһан тугалнуудые анхаралтайгаар харууһалха гээшэ малшадай гол зорилго мүн.

Тугалай гараһанай хойно 30—60 минута үнгэроод байхада эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Хүхүүлхэһээ 10—15 минута урда тээ тугалда 200—300 миллиграмм 1 процентнэ дабһатай уһа, [...] мориной хотын шүү[...] шүүһэ уулгахада һай[...] гээшэ. Нэгэ литр бусал[...] да 5 миллиграмм солян[...] 10 грамм пепсин [...] хэмэл шүүһэн болодог. [...] мэл шүүһые тугалда 3[...] рэй туршада 30—50 ми[...] үгэхэдэ зохисотой. [...] һаа удаан болоб[...] хаяа долёохо, доро[...] лоомоёо хүхэдэг. Эд[...] һөө уламжалан, һая гар[...] гал гэдэһэ дотороо үб[...] шэдэг байна. Тиимэһ[...] саг болзортонь уураг[...] хэ хэрэгтэй. «Уурагаа[...] гал тэнжэсэгүй үлбэр, [...] ходоошье һайн мал [...] гэжэ малшад тон зүй[...] гээшэ. Һая гараһан ту[...] үдэрэй туршада 4 дах[...] хэдэ зохисотой. Үнеэн[...] белок, минеральна элдэб [...] витаминаар ехэ баян.

Имагтал һая гараһан [...] шэжэ, олоор гарзалдаг [...] рай тугалай байха бай[...] хайгаар байлгабал, ямар[...] тэй эм туһа хүргэхэгү[...] һээ нэн түрүүн бай[...] сэбэр болгохо шухал[...] уурагаа хүхэхэеэ болёо[...] һулараад байбал, энэ [...] түрүүшын тэмдэг гэж[...] ойлгохо хэрэгтэй. Т[...] уурагайнь орондо заа[...] һан 25—30 градус бү[...] үгышье һаа үбһэнэй шү[...] гахада һайн. Удаань 6—[...] гарһанэй удаа 50 гр[...] эдюулхэ.

Үбшыень бууруул[...] үдэрэй 3—4 дахин с[...] левомицин, биомицин т[...] хэдөө ууха ёһотой нор[...] дахин ехээр үгэхэ. [...] зол, норсульфазол, сү[...] шые килограмм шэгнү[...] граммаар үгэхэ.

Эдеэлэлгын хоорондо [...] ангахагүйн тула үбһэ[...] уулгаха. Шэшэһэн нар[...] нуудые үдэрэй туршада [...] хин бага багаар үгжа[...] гэдэһөө гадна, тугалай [...] халамсаар нэгэ килог[...] нүүртэ 1,5—2 милиг[...] мориной шуһа абаж[...] һайн байдаг.

Тугаллаха үнеэдые [...] байлгажа, үбһэ тэжээл[...] хангаад байбал, нарай [...] шэшэлгэ үсөөрхэ байн[...] —январь һарада гараһ[...] иимэ үбшөөр үбдэхэнь [...] ушардаг.

Иимэ үбшэнһөө хүхү[...] нуудые һэргылхын т[...] бүлэгөөрнь байлгахада [...] рин түлюур тугалые [...] сугтань байлгахада [...] Ехэнхидээ иимэ тугал[...] муугаар хүхэдэг гээшэ. [...] лынь бага багаар үг[...] тэй.

3—5 һара болоһон т[...] та долоон хоногто нэ[...] 3—5 миллиграмм [...] загаһанай тоһоор, [...] шэнгэн болгогдоһон «А», [...] таминуудые 50—100 [...] единицэ хэмжүүртэй[...] хэрэгтэй.

Тугалые 35—36 [...] леэн ууран, һүөөр эде[...] гэдэһэ дотороо үбдэсэн [...] байдаг.

Ю. ТАР[...]
ветеринарна эр[...] кандидат, Буряадай [...] ажахын институдай [...]

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

Кемеровскэ область таряа хуряалгаяа түгэсхэжэ байна. Таряа хуряалга дээрэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ленинск-Кузнецкэ районой механизаторнууд түрүүлнэ. Тэдэнэр гектар бүхэнһөө 22 центнер һайн шанартай орооһо хуряаха гэһэн уялга абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинск-Кузнецкэ районой «Заря» колхозой таряалан дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

РЕСПУБЛИКЫН АЛХАМ

М. Л. РАМАН,
Латвиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, республикын Госпланай Түрүүлэгшэ

...ороной аха дүү рес-...тай Совет Латви ...хэдэн мянгаад үндэ-...ботой. Теэдшье Ригын ...радиоприемник бүхэн, ...үйлэгдэһэн электролам-...эн, Ригын электропоезд ...Ленинградта ба Кривой ...осквада ба Свердловскдо, ...Тулада хүдэлдэг хэдэн ...хани барисаата ажалша ...үрэ дүн мүн. Росси...һаа, Украина ба Бело-...бусад республиканууд-...нүүрһэнэй, нефтиин, ...металлай, станок ...эрэлгэнүүдэй, мине-...ргжүүлгын, хлопок, үр-...лэмжын эд бараанай ...олон зүйлнүүдэй ...редприятинуудта таһал-...ор эльгээгдэжэ байһа-...лэ бишыхан Латви ...н уужам Эхэ ороной-...тохойнуудта олон ян-...укци ябуулжа байдаг.

...гүй иимэ холбоогүй-...убликанууд хоорондын ...та экономическа харил-...оогүйгөөр империализ-...аргаһан үйлэдбэрил-...нүүдые һэргээн бодхоо-...лэл, ниитэ түсэбөөр ...дадаг социалис ажахые ...бадал бүтэшэгүй бай-... гээд «Совет Социалис ...нуудай Союзай бай-...ар 50 жэлэй ойдо бэ-лэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо тон зүбөөр хэлэгдэнхэй.

Латви байгаалиин баялигаар элбэг бэшэ. Тэрэнэй «алтан жасань» — хүнүүд лэ, тэдэнэй ухаан бодол, мэргэжэл, алтан гарнууд мүн. Тэдэнэр аха нүхэдһөө—ород, украин, белорус, мүн бусад совет республиканудай түрүүшүүлһээ һурадаг байгаа, мүнөөшье үргэлжэ һургаал абажа байдаг.

Социалис Ажалай Герой, ВЭФ завод дээрэ зуу гаран автомадуудые байгуулһан слесарь Вольдемар Буш, «Саркана текстилниеце» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй бүд нэхэгшэ Мая Капуста, хэр угһаа загаһашан, мүнөө Ригэдэхи далайн загаһанай портын капитан Харий Лидак, табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө үүсхэгшэ, «Сарканайс квадратс» гэжэ фирмын бригадир Валентина Кронберг, жолоошон-миллионер Петр Донкарев болон бусад олон хүнүүд өөрынгөө республикые бүхы орон соогуураа алдаршуулаа.

Хэдэн жэлэй үнгэрөөд байхада манай Латви бүришье гоё һайхан болохо. Бүгэдэ арадай ажахыда тэрэнэй оруулдаг хубита бүри арьбадхагдаха юм. Шэнэ ажал хэрэгүүд дээрэ шэнэ баатарнууд шалгархал. Бишыхан энэ статья соо юһэдэхи табан жэлдэ хэгдэхэ бүхы юумэн тухай хөөрэхэнь бэрхэтэй. Тиимэһээ энэ түсэб соо гол һуури эзэлдэг энергетикэ дээрэ тогтохо хүсэлэнтэйб. Тэрэ хадаа республика доторнай болоһон хубилалтануудые толи шэнгеэр харуулдаг байна.

Совет засаг дээрэ бүхы ороноие электрижүүлгэ нэмэхэдэ, коммунизм болохо гэжэ үшөө Совет засагай һаял мүндэлөөд байхада В. И. Ленин хэлээ һэн. Ильичэй шаби, Латвиин түрүүшын Совет правительствын түрүүлэгшэ П. Стучка республикынгаа ерээдүй тухай бодомжолходоо, «мүнөө болотор юушье хэнгүй байһан Даугава, мүн бусад мүрэнүүдэй элшэ хүсые эмээллэхэ шухала, гансахан лэ Даугава бидэндэ 150 мянган мориной хүсэ үгэжэ шадаха» гэжэ уридшалан тухайлдаг байгаа. Хархис этэгээдүүдэй туһаламжаар засагаа абаһан Латвиин буржуазна правительство хорин жэлэй турша соо шадалгүйхэн гансал Кегусска ГЭС барижа үрдиһэн юм. Тиихэдээшье Швециин фирмэнүүд бариһан...

Москва, Ленинградай томо проектнэ институдуудай, ороноймнай олохон городуудай завод, фабрикануудай туһаламжаар, ехэл дүршэлтэй болоһон совет мэргэжэлтэдэй — энергетигүүд, барилгашадай сэхэ хабаадалсаһанайнь ашаар дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ 825 мянган киловатт хүсэтэй Ленинэй нэрэмжэтэ Плявиньска ГЭС баригдаа, мүн урданайхида орходоо мүнөө хоёр дахин ехэ электрын элшэ хүсэ үгэдэг Кегумска ГЭС һэргээн бодхоогдоо. Бодото байдалнай П. Стучкын һанал бодолые һураггүй ехээр үлүүлэн гараа. Республика доторнай хүдэлдэг ГЭС-үүдэй хүсэн (900 мянга гаран киловатт, ондоогоор хэлэбэл, 1.219.920 мориной хүсэн) тэрэнэй уридшалан хараалһаниие арба шахуу дахин ахин гараа.

1971—1975 онуудай табан жэлэй түсэбэй ёһоор табан жэлэй хоёрдохи хахадта Ригын ГЭС-эй барилга дүүргэгдэхэ. Нэгэн доро Кегумска ГЭС һэльбэн шэнэлэгдэхэ, хүсэниинь үшөө гурба үлүүтэй дахин ехэдхэгдэхэ.

Ригэһээ холо бэшэ оршодог «Даугавагэсстройдо» гушаад тойрон национальностьнуудай түлөөлэгшэд хүдэлдэг. Тэдэнэр теплоэлектроцентраль байгуулдаг. Энэ хадаа Латвиин ниислэл хотын хоёрдохи ТЭЦ болоно. Даугавын баруун бэедэ гэр байрын, промышленна предприятинуудай ехээр баригдажа байхада энэ ТЭЦ тон шухала болонхой юм.

Энергетикын барилгануудые бодхоохо үедэ манай ороной бүхы арадуудай аха дүүгэй хани барисаан илангаяа эли тодоор харагдаа бэлэй. Аха дүү арадуудай бэе бэедээ туһалалсалгагүйгөөр, социализм, коммунизм байгуулгын үедэ мүндэлһэн хүнүүдэй шэнэ түүхэтэ нэгэдэлгүйгөөр—эбтэй нэгэн совет арадгүйгөөр манай ингэжэ ажамидарха ябадал ой ухаанда орохогүй байгаа бэлэй.

Алдарта ойн баяр хадаа Советскэ Союзай Коммунис партиие тойроод манай ороной социалис нацинууд болон үндэһэ яһатанай нягтаар жагсаһанай, эбдэршэгүй бата нэгэдэлтэй байһанай үшөө нэгэ толотомо гэршэ болохол.

МУХТАР АУЭЗОВЭЙ 75 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Элитэ казах уран зохёолшо М. О. АУЭЗОВЭЙ түрэһөөр мүнөөдэр (1897—1961) далан табан жэл гүйсэбэ. Тэрэнэй зохёолнуудые уншаагүй хүнүүд үсөөн байха. Казах поэт-гэгээрүүлэгшэ Абай Кунанбаевай түхэл шэнжые тодо хурсаар харуулһан «Абай», «Абайн зам» гэжэ мэдээжэ зохёолнуудынь хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэдэг, урма зориг бадаруулдаг гээшэ.

Гадна уран зохёолшо богони рассказ, туужа, зүжэг, очерк болон публицистическэ статьянуудые олоор бэшэһэн байна.

«Абай» гэжэ романайнгаа түлөө тэрэ Ленинэй шангай лауреат болоһон юм. Уншагшадай анхаралда элитэ зохёолшын нэгэ рассказ табинабди.

Мухтар АУЭЗОВ

СОШОРДОЛТО ҺҮНИ

Коксенгерэй үбэрөөр аул таруугаар һуурижанхай. Үдэшэ. Мал үһалалгын дүүрэжэ байһан саг. Хүршэ аулнуудай мал тала руу, бэлшээри тээшэ аалин һубаринад. Орожо байгаа наранай туяа зөөлэхэн, алталиг шара үнгөөр талые хушажа, аул үлэмжэ һайханаар харагдана.

Сэдьхэлэйнгээ байдал хүсэд ойлгоошьегүй, ямар юумэ хүсэжэ байһанаа мэдээшьегүй байтараа гэнтэ Жортарай урдын ажабайдал тухай өөрөөрнь хөөрүүлхэ дурамни хүрэбэ. Жортар залуудаа казах талын эгээл суутай баатарнуудай нэгэн байһан юм. Энэ хүнтэй үбгэрһэн хойнонь уулзаад, залуудаа ямар хүн байгаа һэн хаб гэжэ бодоод үзөө һэм. Бэеэр үндэр, алда үргэн сээжэтэй, томо түрэхын хүсэтэй хүн гэжэ һанатолгойтой энэ хүн бэе һайтай, хаар һэн.

Тиимэһээ Жортар үнэхөөрөө урдын сагай хүн юм. Гүбээгэй оройдо гарахадаа, өөр тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень гуйжа зүрхэлбэб. Бидэнтэй хамта ябагшад намайе дэмжэбэ.

— Үнгэрһэн юумэн үни мартагдаа даа. Юушье һанахагүй гээбии даа,—гэжэ аксакал зөөлэхэнөөр харюусаба.

Аалин байдал тогтошоод байтарнь аксакал Кудайберген:

— Хүбүүдтэ нэгэ юумэ хөөрэжэ үгыш даа. Бидэнэр үбгэдэй үнгэрһэн наһан тушаагаа дурдажа, үхибүүдтэ хөөрэжэ байха саг болоо ха юм,—гэбэ.

Тиигээд лэ Жортар хөөрэжэ эхилбэ. Энэ хөөрөөень хадуун абан, таанарта дамжуулһуу даа.

— Дайн байлдаан тухай таанарта хөөрэхэгүйб,—гэжэ Жортар шакшаяа*) гарган эхилбэ,—харин нэгэтэ ехээр айһан тухайгаа хөөрэжэ үгэһүү.

— Тиихэ үедэ би таанад шэнги залуу ябааб. Үдэр һүнигүй ушаралта ябадалнуудые бэдэрхэш. Джигидүүд ганса гансаараа холын аянда ябагша һэмди. Эгээ багань долоон хоногоор, заримдаа бүхэли һараар гараад ябашахаш.

Энэ ушар намар болоо һэн. Аянда зорижо гараад ябатараа, Сыбантанай бууса хүрэхэдөө гэнтэ һанабаб. Эндэ Тобет гэжэ баатар үнинэй намтай хүсэ шадалаа үзэлсэхэ һанаатай уулзаха аргаа бэдэрэгшэ бэлэйл.

Удаан саг соо талаар тэнэжэ тэнэжэ, һүни орой Тобеттоной аулда дүтэлбэб.

Харанхы һүнишье, шуурган соошье харгыгаа төөрижэ үзөөгүй бэлэйб. Энэшье удаа Тобеттоной буусада сэхэ хүрэжэ ерэбэб. Һалхинай эшхэрээн дундуур мориной инсагаалха абяан арай дуулдана...

Би саб сагаан ехэ сүлхэ моритой ябааб. Гэбэшье энэ моримни байраһаа ехэ хүндөөр хобхордог һэн. Зүгөөр хүдэлжэл абаа һаа, ямаршье моринд о хүсэгдэдэггүй бэлэй. Тэрэ һүни моримни шанга бороохоо боложо, ехэл ааляар ябаба. Гэнтэ тэрэм хуухираад тогтошобо. Моринойнгоо дэлһэн дээгүүр хэбтэн урагшаа харахадам, нэгэ юумэн харлаха шэнги. Дүтэлхэдэм хүүр дээрэ табигдадаг дүрбэн ханатай мазар*) байба.

Сыбантанай нэтэнэйнь хүүр хадаа гэжэ һанаад, досоонь орожо, бороогой дүүрэтэр һууха гэжэ шиидэбэб. Моринһоо буужа, жолоогоо бүһэдөө торгоод, мазар руу орожо, дүтын углуууда һуубаб. Шэб харанхы. Ханын саана һалхин уншарагтайгаар улина. Бороо шааяна.

Түрүүн нилээд жэгшүүритэй байба. Тиигэһээр дадабаб. Урдань үхээри дээрэ үхэдэл шүдхэрнүүд уйгарлан тэнэдэг гэлсэгшэ бэлэй. Гэбэшье би энээн тухай ухаандаашье оруулаагүйб. Нэгэ бага дулаасахадаа, ташуурайнгаа эшэ газарта зоожо, хоёр гараараа тулаад, өөрөөшье мэдэнгүй унташабаб.

Гэнтэ мазарай нүгөө углууда юуншьеб тас-няс гэбэ. Нюдөө нээхэдэм, мазараар дүүрэн гэрэл. Нойрни гансата һэргэшэбэ. Гэрэл ойр зуура унтараад, юуншьеб муухайгаар абяа гараба. Энэш шүдхэр гээшэ ха гэжэ һанан, хамаг мэдэхэ маани магзэмээ уншажа эхилбэб. Абяанай дуулдаһан булан тээшэ ошохо хүсэн байгаагүй. Нюдэнэйнгөө булангаар тэрээ руу харахадам, нэгэ томо хара юумэн хүдэлхэ шэнги.

Нэгэ хэды болоод, дахяад тас гэбэ. Мазар дотор бүри һаруул болоод, дахин бүрүүлтэһээ бүри унтаршаба. Гэрэлэй бүрүүл болоходо нэгэ зүрхэлжэ тэрэ булан руу харахадам, айхабтар муухай юумэн харагдаба.

«Луу гэдэгынь юм гү, шолмосынь юм гү»,—гэжэ һанабаб. Хүн гэхын аргагүй амитан. Шараа нюсэгэн, пэтэн хара. Бэеэр намһаа нэгэ бага үндэр шэнги. Үһэниинь гэжэ арбан тээшээ таранхай. Аманиинь лэ намда тон аймшагтайгаар харагдаба. Агы нүхэн мэтэ мантан, гал сасаһан аман. Шүдэнүүдынь гэжэ һоёо мэтэнүүд. Луугай аманһаа гараһан мэтэ гал сасарна.

Моримни бүри түрүүшын абяанаар жолоогоо таһалаад, гүйжэ үгы болоо. Мүнөө морин тухайгааш һанаха тэнхээн үгы. Зэр зэбсэгээ мазарай газаа орхёо һэм. Гансал багахан кинжалтайб. Гэбэшье халтал хүдэлөө һаам, аймшагтай амитан намай даран орохо гэжэ айнаб.

Хахад һүни дүтэлжэ байһан саг. Һалхин мүнөөхил хэбээрээ галзууран улина. Бороо хана шабадана. Аймшагтай амитан тээшэ хараха бүреэ «ингээд үхэхэ табилантай хүн байгаа ха юмбиб даа. Хээрын талада, хүнэй хүүр дээрэ...» гэжэ һанаха хүм. Ингэжэ байтарни мүнөөхи амитамни бодоод, наашаа ерэбэл даа. Бишье нюдэеэ таһа аняад лэ, һүүлшынгээ маани уншажа эхилбэб. Нэгэ юумэнэй наяршахатайнь хамта нюдэеэ нээбэб. Агшан зуура айхабтар һаруул гэрэл гараад, аймшагтай амитан муухай гэгшээр һүхирөөд, дүтэлжэ ерэбэ. Бүргэдэй һабар мэтэ хурганuудтай, шонын аман мэтэ хоёр гар нам тээшэ һарайн ерэхэдэнь, «энэл хоёр гараараа намай арбан газар таһалжа хаяхань» гэжэ һанабаб. Гэбэшье тиимэ юумэн болобогүй. Хэдышье шангаар бажуугаа һаа, энэ гарнууд хүнэй гар шэнги байба.

Мүрһөөм татажа, бэедээ дүтэлүүлээд, аймшагтай амитан ингэжэ һүхирбэ:

— Хубсаһаа тайлаад, хүүр руу оро. Ши үхөөш!

Абяаниинь хүнэй абяан шэнги. Тиимэһээ нэгэ бага зүрхэ оробоб. Хүсэтэйгөөр татахадань гарһаань шанга барьяад, бодон носолдошобоб.

— Хубсаһаа тайлахадам ши абажа үмдэхэ гүш? Биш эрэ хүн байхаб. Бурхан энээнии баталха,—гэбэб.

Харюу дуулдабагүй.

Хоёр баабгай мэтээр харанхы мазар соо носолдошобобди. Хэн хэмнэйшье гараа табибагүй. Нюсэгэн бэень түрүүшээр барюубшагүй байба. Хам тэбэрижэ абахадам, нэгэ бага зохид болобо.

Намһаа балайшье үлүү хүсэтэй бэшэ шэнги байба.. Оншыень олон, бүхы хүсэеэ зангидаад, тэрэнээ дээрэ үргэн газарта хаяжархибаб. Тиигээд сээжэ дээрэнь зайдалан һуугаад, нэгэ гараараа бахалуурдажа, нүгөө гараараа сээжэ руунь хэды хэды шаагаад, кинжалаа гаргабаб. Сухал дундаа тархиинень таһа татан хаяха гэжэ кинжалаа далайхым тэндэ:

— Ши, үнэхөөрөө Жортар гүш? Нюдаргыншни буултаар гансата таняаб,—гэбэ тэрэмни.

Бишье тэрэниие хоолойгоорнь танижа, кинжалаа хажуу тээшэнь хаябаб. Энэ Тогай нютагай Бура-алтаяк баатар байба.

Энэ бидэ хоёр урдын нүхэд, аянда нэгэтэ бэшэ мяха шүлэеэ хубаалдажа ябаа һэмди. Намай айлгаһан амитамни нүхэрни болошобо!

Бура-алтаяк иишэ тагнуул хэжэ ябаһан байгаа. Хүн зон хоморто й уулада байтарнь, Тобет доботолон ороод, тэрэниие барижа абаһан байна. Бүхэли һара хаалтатай байһанаа энэ бороотой һүни тэрьелээд, мазар соо ороод байтарнь, дээрэнь би орожо ерээ хаб. «Бурхан туһалба» гэжэ һанаһан Бура-алтаяк зэбсэггүй тула намайе мэхэлхэ гэжэ шиидээ ха юм. Нэгэ хайрсаг зурууултай байжа, тэрэнээ хэрэглэн айлгаа. Хамаг хубсаһаа тайлажа хаяад, зурууул зурадаг, зурууулайнгаа унтарха болоходо амандаа хэдэг байгаа. Минии голоо таһа айһан юумэн юрын лэ зурууул байба.

Теэд тэрэ үедэ казахууд зурууул гэжэ хаанаһаа мэдэхэ һэм даа. Хэтэ сахюураар гал гаргадаг байгаа ха юм. Тиигэжэ би зурууулһаа ехэ айһан хүм,—гээд аксакал хөөрөөгөө дүүргэжэ, амгаланаар энеэбэ.

Аксакалтай суг бидэшье баһал энеэлдэбэбди. Боро хараан дүтэлжэ, аул тээшээ шэглэбэбди.

Ородһоо Б. БАТОЕВ буряадшалба.

*) Шагша — аманай тамхи хэдэг амһарта.

*) Мазар—булаша дээрэхи гэр маягтай хүшөө.

...-Удын нарин сэмбын ...эрэлгын цехтэ ма... Тамара Петровна Панова ...лаан ходол түрүү зэргэ... ...дағ. Энэ халаанайхид ...нартай ноoһо ээрэжэ, ...һарынгаа түсэбые 109 ... дүүргээ.

...АГ ДЭЭРЭ: Т. П. Пано... (...ун гарһаа) түрүү ээрэг..., комсомол басаган Зи... Алексеева, Галина Зи... Думнова гэгшэдтэй ...дэжэ байна. Эдэнэр бул... коммунис ажалай удар... хүндэтэ нэрэ зэргэдэ ...һэн хүнүүд юм.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

БУРЯАДШАЛАГДАҺАН КИНО ХЭР ҺОНИН БЭ?

..., хоёр жэлэй саада тээ ...Шэбэрэй Боом тосхондо ...ройшог хүрөөд, клубай ...р ябатараа, киноһоо га-...һан бүлэг хүнүүдтэй ...б.

...й, шимни юундэ кинодо ...бши?—гээд нэгэ хүгшэн ...нь ерэжэ ябаһан нүгөө-... харан сасуу асууна. ...а, юрэдөө ородоор һайн ... бэшэ аад лээ...

...Юу хэлээ гээшэбши? ... буряад кино ха юм. ...тай, юун гэнэш? Бу-... наадана гү?

...ты, ородууд, теэд шал ...р дуугаралдажа байха ...

...р кино хараһандаа хүг-...тэрээ баярлаа гээшэб?» ...наад, клубай газаа нялаа...һан афиша ошожо ха-..., «Советскэ Союзай по-... кино буряад хэлэн ...харуулагдахань гэжэ то-...гоё һайханаар бэшэгдэһэн на гэжэ һанахаар юм. Тэндэ бэшэгдэһэн үзэгүүдые үрдижэ уншажа шадаха хүн бүхэн ородоор ядахагүй ойлгохо байна бшуу. Тиимэһээ заримдаа кадр доогуур бэшэлгэ һаалта болохоёо һанадаг.

Һайнаар оршуулагдажа, һайнаар наадагдажа, геройнуудай абари зангые, хэлые абьяас һайнаар тааруулжа табигдаһан уран һайханай кинофильмнүүд ехэл хэрэгтэй гэжэ һанахаар юм. Эндэ тон шухалань гэхэдэ, буряад хэлээ баяжуулхадамнай ехэ туһатай.

... үнэн болоһон ушар дээ-...бодожо үзэхэдэ, ородһоо ... хэлэн дээрэ оршуулаг-...манайнь хүдэлсые таа-...лан, буряад артистна-...дхуулан табигдаһан ки-...һонирхолтой байһаниинь ... гэжэ бодогдомоор байна. ...ряадшалагдаһан кино (ки-...гаража байхада хүнүү-...лэһэн үгые буряадаар ...догуур бэшэгдэһэндэ ор-...айхабтар урагшатай бай-

Эрхүүгэй кинохроникын Буряадай филиал бии болоһоор нилээд үни болобо. Тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэд документальна багахан киноочерк, киносюжет буулгажа, «Зүүн Сибирь» гэһэн киножурналда эльгээжэ байдаг. Тэрэнэйнгээ хажуугаар уран һайханай фильмүүдые буряадшалдаг юм.

Тус филиалай директор Д. Д. Санжиевтай хөөрэлдэхэдэ иигэжэ хэлэнэ:

— Манай ороной киностудинуудай буулгаһан һайн һайн кинофильмнүүдые урданьшье Свердловскын киностудида буряадшалдаг һэн. 4-5 жэлэй саада тээ Эрхүүгэй кинохроникодо дубляжна бүлэг бии болгогдоо. Тэдэнэр Яхадта, Тувада, манай Буряадта гол түлэб сэрэгэй-патриотическа темэдэ зорюулагдаһан уран һайханай фильмүүдые оршуулжа, үндэһэн хэлэн дээрэ наадхуулха, арад зондо харуулха гэһэн гол зорилготой.

Жэлдээ арбан хоёр уран һайханай кинофильм манай Буряадай филиалда оршуулан гаргагдадаг. Энэмнай һаял эхилжэ байһан шэнэ юумэн гээшэ ааб даа. Артистнар түрүүшээр экран дээрэхи артистнарай аманай хүдэлсые адли дууряан дуугаржа шададаггүй байһанаа, мүнөө дүршэжэ, һайнаар наададаг болоо.

«Жада ба хуяг» гэжэ дүрбэн серитэй кино, «Одер мүрэн дээрэхи хабар», «Улаан талмай», «Хүбүүд, энэ үхэл бэшэ» гэхэ мэтын яһала һайн кинофильмнүүд республикымнай экранууд дээрэ харуулагдана.

— Хүнүүд хэр һонирхон харанаб?—гэжэ асуубаб.

Бидэнэр бэлэн болоһон кинофильмнүүдээ кинопрокадай контородо тушаадагбди. Одоо тэндэһээл энэ асуудал һурахадатнай тодорхой харюу үгэхэ байха.

Шэнэ ерэһэн фильмүүдые иишэ тиишэнь хубаажа, эльгээжэ байха ажалтай буряадай республиканска конторые эрхилэгшэ Екатерина Гавриловна Щабельская энэ асуудалда нэгэ тиимэ һүзэггүйгөөр харюусаба:

— Арбан хоёр районуудта эльгээдэгбди. Теэд кинотеатрай директорнүүд абаха дурагүйшэг байдаг. Ехэнхидээ мүнгэнэйнь тала харана.

Түсэбэй дүүргэлтэ баһал шухала юм аабза. Гэбэшье холын нютагуудта ажаллажа, түхэреэн жэл соо хони малайнгаа хойноһоо һанаата боложо ябаһан наһажаал буряад зон хэды олон гээшэб. Мүнөө тосхон, һуурин бүхэндэ, улаан булангуудта кино харуулха түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Тиимэһээ буряадшалагдаһан кино түсэбһөө гадууршье харуулжа боломоор гэжэ һанагдана.

Шэнэ юумэндэ шэнэ харгы гаргахань хэзээдэшье хүндэ байдаг. Тиимэһээ кинотеатр, клубуудые даагшад һайса бодожо үзөөд, өөһэдынгөө һанамжые манда бэшэдэг һаань һайн байгаа. Буряадай филиалай хүдэлмэришэд кино буряадшалхынь буряадшалһан аад, тэрэнэйнгээ хэр зэргээр, ямараар ябажа байһаарнь һонирходоггүй муутай. Энэнь тон буруу гээшэ. Харагшадтайгаа саг үргэлжэ уулзажа, тэдэнэй һанамжа дурадхалнуудые шагнажа, ашa туһатай тобшолол хэдэг һаань, буряадшалагдаһан кинофильмнүүд холын хүдөө буряад нютагуудаар яһала урагшатайгаар табигдаха бэлэй. Энээн тушаа бодожо үзэхөөр саг үни хада тулажа ерээ.

Вл. ЛУБСАНОВ,
Телевидени болон радиогой комитедэй ахамад редактор.

УЛААН-ҮДЭДЭ А. У. ХАХАЛОВАЙ ХҮДӨӨЛҮҮЛЭГДЭҺЭН ГАЗАРТА ДУРАСХААЛАЙ ХҮШӨӨ ТАБИГДАБА

КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь байһан, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Александр Уладаевич Хахаловай хүдөөлүүлэгдэһэн газарта сентябриин 26-да дурасхаалай хүшөө табигдаба

А. У. Хахаловай хүдөөлүүлэгдэһэн газарта митинг болоо. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. М. Беляков тэрэниие нээбэ.

Удаань БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Б. С. Семенов тобшохоноор үгэ хэлэхэдээ, Коммунис партиин хэрэгтэ, олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн манай социалис Эхэ ороной хүгжэлтэдэ үнэн сэхээр алба хэһэн, үльгэр жэшээ харуулһан А. У. Хахаловай ажал ябуулга тухай хөөрэһэн байна.

Республикын партийна, совет, комсомолой, профсоюзай организацинуудай түлөөлэгшэд веногуудые, баглаа сэсэгүүдые дурасхаалай хүшөөгэй дэргэдэ табиба.

Польшын Арадай Республикада Николай Коперникгэй түрэһөөр 500 жэлэй ойдо бэлэдхэл эхилэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Торунь городой үйлсэ. Энэ городто 1473 оной февралиин 19-дэ агууехэ эрдэмтэ түрэһэн юм.

ТАСС-ай фотохронико.

КОПЕРНИГЭЙ ТҮРЭҺЭН НЮТАГТА

Эртэ урдын славян хото—Торунь Польшын баруун урдуур, Вислэ мүрэнэй үндэр эрье дээрэ тогтонхой. XIII-дахи зуун жэлдэ һууриинь табигдаһан энэ хото наһан соогоо нилээд олон юумэ үзөө. Урайни сагһаа үлэһэн хамгаалгын ханануд, башни болон яама нүхэнүүд крестносецуудтай тэмсэһэн хэсүү шанга тулалдаануудые, шведүүдэй добтолго, гитлеровецүүдэй эзэрхэлгын жэгшүүритэ жэлнүүдые һануулна. Мүн эртэ урдын түүхэтэй энэ хотодо эрхэ сүлөө асарһан совет сэрэгшэдые һанана.

Тус хотые һандаралда оруулангүй, бүрин бүтэн үлөөхэ гэжэ совет командовани ехэтэ оролдон, али бүхы арга бэдэрһэн юм. Талархалаа элирхэйлһэнэй тэмдэг болгон, нютагай зон Торуниин нэгэ талмай дээрэ Сүлөөлэгшэ—Армида дурасхаалай хүшөө табяа.

Торуниин шулуун бүхэн түүхын хуудаһан мэтэ. Эндэ 1473 оной февралиин 19-дэ суута астроном Николай Коперник түрэһэн юм. Ерэхэ жэлдэ дэлхэйн олониитэ һэргэн дэбжэһэн үеын элитэ ехэ эрдэмтын түрэһөөр 500 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэхэнь.

Дэлхэйн олон эрдэмтэдэй, олониитын ажал ябуулагшадай хабаадалгатай горитой хэмжээ ябуулганuудаар энэ баярай ойе угтаха бэлэдхэл Польшо хэжэ байнхай. Торунь хото тиимэ һайндэрэй гол газар болохо. Тиимэ хадань, мүнөөнһөө бэлдэжэ эхилээ. Урда сагай гоё һайхан байшангуудые анхан баригдаһан түхэлдэнь оруулжа һэльбэн заһахаар хараална. Копернигэй ажа байдалтайнь холбоотой тэрэ үеын дурасхаал болоһон юумэнүүд: нарин угалза һиилүүртэй, эрдэмтын түрэһэн гэр, ерээдүйн астрономой һураһан һургуули, хуушаржа харлашаһан костел, эсэгынь ажалладаг байһан ратушын улаан хирпиисээр баригдаһан готическа хэлбэритэй байшан, крестоносецуудай түсхай байра, тэрэ холын сагта хабаатай гэрнүүд ехэ анхаралтайгаар заһагдана.

Хотые болбосон гоё болгохо, шэнэдхэхэ хэрэгтэ бүхы улад зон хабаадалсана гэжэ Торунь хотын Арадай Соведэй түрүүлэгшэ **Тадеуш Конарский** ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ.

Мүнөө үеын Торунь тухай тэрэ онсо абьяастайгаар хөөрэбэ. Социалис байгуулалтын 28 жэлэй туршада хотын шарай ехээр хубилаа. Хүдөөгэй дулии балай бишыхан хото байһанаа, үйлэдбэриин ба соёлой томо түб болонхой. Хүн зонойнь тоо дайнай хойто түрүүшын жэлнүүдэйхиһээ хоёр дахин олон гэхэ гү, али 130 мянга гаран болоо гэжэ тоологдоно. Хотын захаар химическэ, машина бүтээлгын, бүд нэхэлгын, эдеэ хоол үйлэдбэрилгын 40 предприяти урган бодоо. Һүүлэй арбан жэл соо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 8 дахин ехэ болоһон байна. Энэ табан жэлдэ (1971—1975 онуудта) хоёр дахин үргэдхэгдэхэ.

Эндэ гэр байрын ба соёлой барилганууд үргэнөөр ябуулагдана, арадай засагай жэлнүүдтэ баригдаһан гэр байранууд соо 28 мянган бүлэ ажаһууна.

Эзэмдэгшэдһээ сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр уданшьегүй Торунь хотодо университет нээгдээ һэн. Энэнь Николай Копернигэй нэрээр нэрлэгдэнхэй. Эндэ зургаа мянган студентнэр үдэрэй отделенидэ һурана. Бүхы һурагшадынь 40 мянга болоно гэхэ гү, али хотын гурбадахи хүн бүхэн һурана. Торуньда өөрын драмын театр, хэдэн клуб, уран һайханай ансамбльнууд, кинотеатрнууд, музей болон библиотекэнүүд бии.

Копернигэй түрэһөөр 500 жэлэй ойе тэмдэглэн, Торунь хотодо Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ, түб талмайтай университедэй городок баригдажа байна. Агуу астрономой түрэһэн хотын нэгэ талмайда эрэлхэг зоригто космонавтын нэрэ үгтэһэниинь ехэ ушар удхатай: урда сагай агуу баатаршалганууд арадуудай шэн габьяа дотор мүнхэрэн оршоһоор байна.

Т. МАРТЫНОВА.
ТАСС-ай корреспондент.

Ц-Д. ХАМАЕВ

ПАРТИЗАН ҮБГЭН

РАССКАЗ

(Түгэсхэл. Эхиниинь газетымнай сентябрнин 27-ной номерто).

Тэрээнһээ хойшо жэлһээ үнгэрөөшьегүй һэн ха даа. Хаанай хуулиин унаһан тухай мэдээсэл сахилгаан түргөөр таража, шэнэ наранай элшэ туяа тухай ахаһаа дууладаг Түдэб оромгүй баясаба. Бурхантай тэнтэй хаанай шэрээһээ халижа, улаан хуулиин тогтоо гэлсэхэдэ, мэхэтэй Баадай Сүхэ мүрэниие хүндэлэн гаража, Монголой нэлэнхы тала худар тэрьелхээ бэлэдхэл хэжэ эхилбэ. Хара һанаандаа Түдэбые амиды орхихогүй, харгыһаа абажа хаяха гэжэ бодоһон байгаа. Энээн тухай халта мэдэһэн Түдэб эхээ түрүүлэн ондоо нютаг абаашажархёод, ехэнхи адууень таһалжа, Сүхые урдуулан ошоо һэн. Дүүгэйнгээ энэ ябадалые ахань ехэтэ дэмжэһэн юм. Юуб гэхэдэ, һая эмхидхэгдэжэ эхилһэн партизан отрядуудта унаа морин яаха аргагүй хэрэгтэй болоод байгаа бшуу. Һая тогтожо байһан шэнэ засагай урдаһаа сагаантан, бандидуудай хаа хаанагүй үһөөрхэн бододог, дүлэ орьёлмо тэмсэлэй шэрүүн сагта түрүү зэргэдэ ябаһан ахыень Баадайн угай, лэдэбтэй шадалтай хүнэй хүбүүн, сагаан офицер Дондид гэгшын барюулжа, хэлэшэгүй муухайгаар хэлээлгэжэ алуулһаниинь дуулдаба.

Һүүлээрнь өөрыень бариха һэдэлгэ хээ һэн. Эсэхэ сусхахые мэдэхэгүй һаадагар багахан монгол мори унаһан Түдэб нэгэ Монголдо, нэгэ Хяагтада, нэгэ нютагтаа байна гэжэ дуулдаад, дайсанай хамар дороһоонь, һүүлээ шарбаһан арьяатандал баригдангүй ошодог һэн. Ябаһан лэ газартаа тэдэнтэй гам хайрагүй тэмсэжэ, гэнэдхээжэ алаха нэгыень аладаг, буу зэбсэг, мори унааень һаатангүй абажа ябашадаг, хаана хэды бандидуудай суглараһые партизануудта алдуугүй дуулгадаг байха. Иигэжэ ябаха үедөө инаг хайрата Дарияа мартадаггүй, зүрхэнэйнгөө зүүдэн болгон бүүбэйлжэ, талада гарахадаа, һанаха һайхан дуугаа хангюурдан зорюулдаг бэлэй. Таатай саг һамбаашалжа, нютагаа ошожо, Даритаяа уулзахадаа, дабхар хүсэ нэмэһэндэл болодог һэн.

Хутагаар хадхуулһандал досоонь хаха оройһон тэрэ үбэлэй һүниие мартадаггүй.

Сагаа һарын эхин гараад, хүйтэн хүсэд буураагүй байба. Сагаалганда Даритаяа болзорложо уулзаха Түдэб үшөө наратайхан байхада үрдижэ орохоор, Сүхые үгсүүлэн, моринойнгоо ама залаа һэн. Зэмаа алдама бордоһото үдэр тохёолдоод, үдэшэ тээ уушхаржа, хорон амяар амилба. Сагаалганай урда һүүлшын хүйтэн ганирсагаагаад, гансата жолоогоо татуулжа, номгоржо захалдаг юм. Энэньшье гайхалгүй. Түдэб бордоһондо һаатажа, оройшог болошоһон хойно хүрэжэ ерэбэ. Даританай гэрэй арада моринойнгоо жолоо дүнгэжэрхёод, яаралтай ябажа, хаяагаараа үүдыень огло татан гэртэ ороходонь, улаан шэрээгэй саана һууһан Дондид ташуур буугаа бэлэн барьяад, бага халамгайшаг бодожо ерэбэ. Иимэ хүлеэгдээгүй ушарал Түдэбые тэбдэхээбэ. Модон орон дээрэ Дари нюдэеэ ехэ болгожорхинхой һууба.

— Иимэ һонин айлшантай үнинэй уулзаха хүсэлтэй ябаа һэм,— гэжэ шүдэнэйнгөө забһараар Дондид шуухираад, хүйтөөр миһэрбэ. — Үүдэндэ зогсонгүй, дээшээ бологты. Үнэхөөрөөшье бэе бэеэ үнинэй бэдэрэлсэһэн хоёрой нюдэд үзэн ядалгын ошоор сасаралдан, зэрлиг дошхоноор шэртэлсэн байба.

«Инхэдээ энэм юуб? Али Дари ши намайе худалдаба гээшэ гүш? Юушье ойлгоногүйб... Иимэ бэлэхэнээр гарта орогдобо ха юм даа. Һэргылээгүймни харамтай», — гэжэ шаналаад, сагай тулаа һаа, үйлөөрөө бололдуужам гэжэ саанаа шэбшэбэ.

— Хараһаар байтарам буу, хутагаяа абажа хая! —гэжэ зандаба.

Юушье хэхын аргагүй байба. Халтал буруу хүдэлөө һаань, шабха дарагдашаха. Энэ Дондид лэ ахыень алуулаад, өөрыень бэдэрүүлгэ хүүлээ хамнай. Балшыса барипандаа бахархажа, шоно шэнэи шүлһэеэ татажа оробо ха юм. Түдэбтэ гансал Даринда Дондидой байһаниинь ойлгосогүй. Гайхалтай. Бууиь һомолоотойл даа, Теэд буудуулха зай үгэхэ гү?

— Бушуу! Бушуу! — гэжэ яаруулоа.

«Һамайе барижа абаад, тушааха, үйлэ һабыем хэжэ алаха гээ. Ялтайб? Ялтайб?»

Буу, хутагаяа абажа байхадаа:

— Бу яаруула. Гарни бээрэшоо,—гэжэ худалаар хэлэбэ.

Галда ошожо, гарыем шаруула гэхээ һанаа гүш?

—Шамһаа тиимэ хайра гуйнагүйб.

— Олон юумэ бү шаша. Бушуула!

Энэ дороньшье буудажа унагаажархихоор бэлэн байба. Түдэб ташуур буу хутага хоёроо абажа, һандали дээрэ табиба. Тиихэдэнь Дондид Дари тээшэ нюргаараа эрьелдээ һэн. Энэ зуура һакагдаагүй юумэн болошобо. Ороной хүл үзүүртэ байһан хуягабша Дари абажа, Дондидой хулхай гэзэгэ руунь шадалаараа буулгажархихадань, унаха хоорондоо залан барипан шабхаяа даража, Түдэбэй мүр худар тудалдуулба. Дари Түдэбтэ аһашаба.

— Шамдаеы! Бушуула. Энэш хажуудаа хоёр хасагтай һэн. Тэдэнь айлаар сагаалхаяа ошоо. Ерэхэнь ойртоо. Манай дал доро шаргатай моринийнь уятай, — гэжэ амяа абажа ядан, дээрэ дээрэһээнь ондоо юушье мэдэхээ болишоод хэлэжэ байба.

— Энэш бүглэржэ унаа. Уяа наашань аса. Гарыень уяад, ошохобди. Гэрэй арада минии морин. Шаргыень гаргаад, хэрэлсыдэ дүтэлүүлыш.

Удаашье болоогүй байхада, тэдэнэр шэбээ Хяагта ороһон харгыда залараад, моринной түргөөр шурьюулан ябаа һэн. Хоёр инагай һүүлшынхеэ уулзаад тараһанай удаа Дондид нюдэлжэ, гурбадахяа ерээд энэ һууһан байгаа. Түрүүшынхеэ ерэхэдээ, ямар һуудагаарнь һонирхоо, хоёрдохиёо— халуун эдеэ бэлдүүлжэ эдеэлээ, гурбадахяа — сагаалха, тиигээд хонохо ушартайгаа мэдүүлээ һэн. Наратай байхаһаа эхилээд, Дари хэдэн удаа газаа гараа гээшэб!

«Хонуулха һаа, этээрхэжэ, айжа энэ барһам орохо нүхэеэ олохоёо болибо ха. Байза даа, орой болог алши»—гэһэн бодолтой Дондид нахилзама гэшхэдэлтэй арюухан Дарнин хойноһоо хомхойгоор шэртэжэ, шануулһан табаг дүүрэн мяхаяа томо томоор хэршэжэ гүбшэдэг, абажа ябаһан архияа яаралгүйхэн хэжэ уудаг байба. Нэгэ бага амаа халажа, хүхюун болоходоо, суг ябаһан хоёр хасагаа сагаалхыень айлаар табяад, унатараа бу уугты гэжэ дээрэһээнь захяа һэн. Тэдэнэйнгээ ошохолоор, ташуур буугаа гаргажа, шэрээгэй хажууда табяад, Дарида холшор үгэнүүдые яриха, памган болохо хүрэтэрнь баадхажа һуугаа бшуу. Барон Унгернын отрядта орожо, ямар амжалтатай ябаһанаа, улаан хуулиин удангүй унахаа байһан тухай худал шашаг үгэ худхажа һууһаниинь Түдэб орожо ерэбэ ха юм. Түдэбэй лаб ерэхыень мэдээгүй байгаа. Гэбэшье Даритай нангин холбоотойень доогуур дуулаһан, инаг дуранайнь һабагшые таһалжа, сагаа һараар өөрынгөө болгожо үзэхэ, арсаа һаань хүсөөр эдлэжэ, Монгол худар абаашажархиха түсэбтэй арбан долоотой Дарнинда энэ гуша гараһан хасаг офицер буужа ерэһэн байгаа. Теэд хулхай гэзэгэеэ Дарида соо сохюулаад, хүлюулээтэй, даха доро дараатай улаантанда абаашагдахаб гэжэ ухаандань ороогүй.

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо арюухан Даритаяа Түдэб хахасажа үзөөгүй. Зобохо гашуудахыешье, үлдэхэ даарахыешье, жаргахыешье үзэжэ, адли тэгшэ хубаалдажа ябаа. Сагаантаниие даралсаад, коммуна тогтоолсоод, удаань колхозой түрүүлэгшээр хүдэлөөд, мүнөө үбгэ наһан болобо. Далаад наһандаа Даринь наһа бараа. Сайгаа шануулдаг хүнэйнгөө мордошоходо, үбгэн, уйдаһан, гутарһаншье байгаа. Хүрьгэ, басаганиинь хото абаашахамнай гэлдээ. Тиихэдэнь түрэһэн нютагһаа гараха аргамгүй гээд, өөрөө ошожо үгөөгүй. Удаань баһа нэгэ сохилто хүрэжэ ерээ. Түрэһэн басаганиинь зүрхэ муутайшаг байһанһаа операци даангүй, сагһаа урид наһа барашоо һэн. Шуһанайнь һанаха байха юумэниинь энэ Сэсэг лэ үлөө. Тиигээд лэ үбгэжөөл аша басагаяа захюулжа асаруулба ха юм даа.

Москвагай Таганка дээрэхи драмын ба комедиин театрта Б. Васильевай повестиин удхаар Ю. Любимовэй табиһан «А зори здесь тихие...» гэһэн зүжэг ехэ амжалтатай ябажа байна. Уран зуралгыень Д. Боровский бүтээһэн юм.

Зүжэгэй үндэһэн бологшо повестиин автор, зүжэг табигшад, гол роль — старшина Васковай — наадагша артист В. Шаповалов гэгшэд 1972 оной Гүрэнэй шангай түлөө конкурсдо хабаадалсаха эрхэтэй болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгэй нэгэ сценэ. Зүүн гарһаа: Кирьянова — артистка В. Радунская, старшина Васков — артист В. Шаповалов, Рита Осянина — артистка И. Кузнецова.

М. СТРОКОВОЙ фото. ТАСС-ай фотохронико.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО ХИЛЫН ГААНАҺАА

ПЛОВДИВ

Пловдивта СССР-эй национальна үдэр үнгэргэгдөө

ТАСС

Эндэ нээгдэһэн уласхоорондын яармаг дээрэ сентябриин 25-да Советскэ Союзай национальна үдэр үнгэргэгдөө. Эртэ үглөөгүүрһээ олон мянгаад зон Соведүүдэй ороной павильондо орожо хараһан байна. Совет эрдэм, техникын һүүлэй туйлалтануудые тус павильондохи 8 мянган экспонат гэршэлнэ. Түбинүүд хоорондын замбуулинай станцинуудай өөрсэ шухаг приборнууд, атомна электростанциин турбина, программна залууртай станок, электронно микроскоп, автомашина, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин продукци эндэ табигданхай.

Пловдив хотодо нээгдэдэг яармагта СССР 19-дэхеэ хабаадажа байна. Совет экспозици алдарта һайндэртэ — СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдана. Энэнь Советскэ Союзай арадуудай агуухэ хани барисаан тухай, союзна республика бүхэнэй туйлалтануудтухай эли тодоор харуулна.

Коммунизм байгуулжа байгаа совет арадта шэнэ амжалтануудые хүсэһэн мүрнүүд һайшаал дурадхалай дэбтэртэ бэшэгдээ.

РИМ

СССР-эй ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАНА

ТАСС

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн һайндэрэй улам дүтэлжэ байһантай дашарамдуулан, Рим, Неаполь, Сорренто ба бусад хотонуудта бэелүүлэгдэжэ байгаа олон тоото хэмжээ ябуулгануудые Италиин хэблэл мүнөө үргэнөөр тунхаглана. Выставкэнүүд, совет делегацинуудтай уулзалганууд италиинхидые ехэтэ һонирхуулна.

Социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй эб эетэйгээр харилсан оршохо ленинскэ ёһо гуримһаа үндэһэлэн, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхын түлөө олон үндэһэ яһатантай Советскэ Союз 50 жэлэй турша соо тэмсэжэ байна гэжэ КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн А. П. Вадер «Унита» газетын һайндэрые нээлгэдэ зорюулагдажа Римдэ болоһон митинг дээрэ тэмдэглээ. СССР-эй, Италиин арадууд хэр угһаа хойшо халуун барисаатай юм.

«Совет гадаадын политика империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүгээр бэелүүлэгдэдэг юм», — гэжэ Италиин Компартиин орган — «Унита» газетэ, А. П. Вадерай, хэлэһэн үгые хуряангылан толилходоо, тэмдэглэбэ.

Советскэ Союзай неделиин Неапольда нээгдэһэн тухай, Сорренто хотодо эхилһэн совет киногой недели тухай Неаполитан маттино» газетэ үргэнөөр бэшэнэ. Киногой неделидэ хабаадалсахаяа ерэһэн совет айлшадай хүндэлэлдэ хинсхэгдэһэн Улаан тугууд Сорренто хотын байшангуудые шэмэглэнэ гэжэ тус газетэ бэшээ.

НЬЮ-ЙОРК

У. РОДЖЕРС ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретарь У. Роджерс ООН-ой Генеральна ассамблейн XXVII сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын түгшүүрилые һулаpуулха асуудалаар һүүлэй үедэ горитой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүдые оратор түбхын түрүүн дурдаа. Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хэлсээнүүд хоёр ороной хоорондо баталагдан абтаа.

Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой тогтоолые үндэһэ болгон, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые эбэй ёһоор заһаруулхын түлөө Холбоото Штадууд тэмсэнэ гэжэ У. Роджерс элирхэйлбэ. Тиигэбэшье хүршэ оршодог араб гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр һүүлэй үедэ Израилиин хэһэн ээрхэг түримхэй ябуулгануудые үнэндөө дэмжэбэ.

Вьетнамда эсэргүү ээрхэг түримхэй дай үргэлжэлүүлжэ байһанаа зүбтүүлхэ гэжэ оролдон, США-гай гүрэнэй секретарь бүхы гэм зэмые ДРВ-гэй правительствада, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствада тохохо һэдэлгэ гаргаба.

БАРУУН БЕРЛИН

МАРКСИЗМЫН ҺУРГУУЛИ—БАРУУН БЕРЛИНДЭ

ТАСС

Марксизмын үдэшын һургуули Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин правлениин дэргэдэ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Диалектическэ ба түүхын материализм, капитализмын политэкономиин гол үндэһэн, монополис ба гүрэнэй-монополис капитализмын политэкономи 1972—1973 онуудай һуралсалай жэлэй программада оруулагдаха байна. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхээр тусхай курса энэ программада оруулагдаха юм. Пролетарска партиие эмхидхэн байгуулхын түлөө К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй хэһэн тэмсэлтэй үдэшын һургуулида һурагшад танилсаха.

Марксизм-ленинизмын теори шудалха талаар үдэшын һургуулиин хэһэн ажал ябуулга манай партиин политическэ, үзэл сурталай бүхы хүдэлмэриин гол шухала хубинь болоно гэжэ Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин правлениин гэшүүн Карл-Гейнц Кништедт ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Марксын, Ленинэй агуухэ сургаалнуудые үргэн олониитын шудалхадань туһална, үзэл сурталайнь тэмсэлые эдэбхижүүлнэ, империализмда эсэргүү нэгэдэлыень бэхижүүлнэ.

БОНН

Бонндо пресс-конференци болобо

ТАСС

ФРГ-гэй канцлер Б. Брандт, гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеель эндэ пресс-конференци хэбэ. Бундестагай тараагдаһанай һүүлээр парламентда болоһон һунгалтада шэнэ правительствын бүридхэгдэн байгуулагдатар федеральна правительство ажал ябуулгые хүтэлхэ юм гэжэ Б. Брандт мэдүүлээ.

ФРГ ба ГДР хоёрой хоорондохи харилсаануудые заһаруулха тухай хөөрэлдөөнүүд тушаа дурдахадаа, ФРГ-дэ болохо парламентын һунгалтаһаа эдэ хөөрэлдөөнүүд «дулдыдаха ёһогүй» гэжэ канцлер тэмдэглэбэ.

ПАРИЖ

БУҺАЛГААНУУД ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

ТАСС

Профсоюзай табан эдэбхитэниие ажалһаань гаргаһые буруушаан тэмсэһэн «Ситроел-Испания» гэжэ фирмын автозаводой ажалшадай буһалгаан хоёр недели үлүүтэй үргэлжэлжэ байнхай. Испаниин Виго хотын бусад предприятинуудта буһалгаанууд болоно. Мүнөө тус хотодо 12 мянга тухай хүдэлмэришэд, алба хаагшад буһалгаална. Дүрбэн ехэ судоверфиин ажал бүрин зогсоогдоо. Ажалшад хэдэн демонстраци хэбэ. Шэнэ манифестаци үнгэргэлгэдэ һаад тойбо татахын тула хотын үйлсэ гудамжануудта патрульнууд табигдаа. Буһалгаалагшад ба полицинхидэй хоорондо зүришэлдөөн боложо, хэдэн хүн шархатаһан байна.

Ажалшадай эрилтэ хангахые дурагүйдэн, зарим предприятинуудай захиргаан хардалга гүрдэлгэ хээ: 6 мянган хүниие ажалһаань гаргаһан тухайгаа соносхоо. Буһалгааһаа зогсоогоо һаатнай ажалһаа гаргаһан хүдэлмэришэдые һөөргэнь абахабди гэжэ фирмын хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлбэ.

Тиигэбэшье энэ харата ябуулгань буруу һүрөө. Предприятиин ээдэй хашалта харшалалга хээшье һаань, эрилтэнүүдэйнгээ дүүргэгдэтэр буһалгаагаа үргэлжэлүүлхэ гэжэ ажалшад шиидэнхэй.

НЬЮ-ЙОРК

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Дананһаа урдуур эрье шадарай тэгшэ газарнуудта сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй, сайгон хархис сэрэгүүдэй хоорондо шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Куангнгай провинцида шэбээлһэн дайсанай бэхилэлгэнүүдтэ патриодууд иланагаа шанга сохилто хэнэ. Аннамай хүтэл шэлэнүүдэй зүүн ташаландахи Бато хотые арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд сүлөөлһэнэйнгээ һүүлээр эрье шадарай хотонуудтахи гарнизонуудта доботлһон байна.

Сентябриин 25-да Дананг шадар шанга байлдаанууд болобо. Американ авиациин эдэбхитэйгээр дэмжээшье һаань, сайгон сэрэгүүд амжалта туйлажа бидаагүй. Кюэшон голдохи Тиенфыок хотодо дүтэхэнэ эшээлһэн дайсанай сэрэгүүдтэ сүлөөлэлгын хүсэнүүд шанга харюу сохилто хэбэ.

Урда Вьетнамай эгээн хойто захадахи Куангчи провинцида байлдаанууд замханагүй.

ХАНОЙ. (ТАСС). Куангнгай провинцида болоһон байлдаануудай үедэ Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд ехэ амжалта туйлаа. АПО агентствын даб дээрэхи баримтануудай ёһоор, сентябриин 14-һөө 21 хүрэтэр эндэ болоһон байлдаануудта патриодууд сайгон арминн 2 мянга тухай солдадые хүлһөөнь буулгажа, Бато хотые сүлөөлөөд, 35 бэхилэлгэнүүдһээнь дайсаниие түрижэ намнаһан байна.

Куангнгай провинцида болоһон байлдаануудай үедэ арадай буһалгаан үргэнөөр дэлгэрээ. Һуурин тосхонуудһаа дахуулнуудай армиин түлөөлэгшэдые үлдэн намнахын тула 50 мянга гаран таряашад тэмсэлдэ бододо.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ороной газар дайдын дүрбэнэй нэгэ хубиие хиналтадаа барин, Пномпениин засагаархид хэдэн ехэ хотонуудые эзэмдэжэ байна. Пномпениие бусад нютагуудтай холбодог харгы замууд таһа дүүрэн абтанхай.

Ороной зүүн-урда захада болоһон байлдаануудта патриодууд амжалта туйлажа, Меконг мүрэнэй зүүн эрьедэхи нютагуудые эзэмдэн абаа.

ВАШИНГТОН

США-гай КОНГРЕССТЭ

ТАСС

Стратегическэ добтолг... сэг хэрэгсэлнүүдые хизаар... талаар бэелүүлэгдэхэ... хэмжээнүүд тухай СССР... США-гай хоорондын... рын хэлсээе Холбоото Шта... дай конгрессэй хоёр... һайшаагаад, тэрэниие... дент Р. Никсондэ эльгээбэ.

Тогтоолой проектын... вариантые түлөөлэгшэдэй... лата олонхиин дуугаар сен... риин 25-да баталан абаа... хүн тэрэнэй түлөө дууга... хэдэнь, оройдоол 4 хүн б... шааһан байна. «Джексон... һэн заһабари» тэрээндэ... лагдаа гэжэ тэмдэглэхэ... тэй. Энэ «огто хэрэгүй, ...заһабари болоно гэжэ... лэгшэдэй палатын гадаады... рэгүүдэй комиссиин түр... шэ Т. Морган нэрлээ.

Ракетэнээ хамгаалалта... тухэерэлгэнүүдые хизаар... тухай СССР ба США-гай... рондохи договорые сенат... густын 3-да эсэлсэн батал... юм.

ХАНОЙ

ҺУРГУУЛИНУУДЫ... БОМБОДОНО

ТАСС

Апрелиин 16-һаа хойшо... рикан авиаци Вьетнамай... мократическа Республик... һургуулинуудые, һуралса... бусад заведенинүүдые... зуун гаран бомбодоо.

Сентябрьда, һуралсалай... нэ жэлэй Хойто Вьетна... эхилхэдэнь, США-гай сам... дууд һургуулинуудые, ...һургуулинуудые зэрлиг... лигээр бомбодолгоёо үргэл... лүүлһэн байха юм. Сен... риин 7-до Зиенкуанг... циин Пеншон уездэхи «Чан... һургуулида бомбо хал... Энээнһээ уламжалан, ...лиин байшан бүрич һандар... даһан байна. Нэгэ багша... дэн һурагшад алуулаа.

Сентябриин 10-да США-... авиаци барилгын институ... бомбодобо. Студентнэрэй... шанарай дунда алуулһан, ...хатаһан хүнүүд олон.

ХАНОЙ

ЭРИД ШАНГААР БУРУУШААНА

ТАСС

Вьетнамай Демократиче... Республикые американ ави... бомбодожо үргэлжэлһөөр. Се... тябриин 24-дэ Винь хотые, ...тинь провинциин түбые, ...гэй бусад һуурин тосхону... США-гай самолёдууд зэр... бүдүүлигээр бомбодоо. Кун... бинь провинциие стратеги... «В-52» түхэлэй бомбардиров... гууд хархис муухайгаар бом... доһон байна. Тханьхоа, Нг... Хатинь, Кунагбинь провин... нуудай эрье шадархи нютаг... дые американ флодой сэрэ... корабльнууд буудаба.

Эдэ бомбодолгоһоо, бууд... гаһаа уламжалан, Винь хо... байрын гэрнүүд, больни... Намдан гэжэ хаалта һандар... даһан байна.

БЕРЛИН

Транспортна договор зүбшэлэгдэнэ

ТАСС

ГДР-эй транспортын ми... Ө. Арндтаар харалгада та... даһан, ГДР ба ФРГ-гэй хоор... дохи транспортна договор... хабаатай хуулиин проект... ГДР-эй Арадай палатын... мышленностиин, барилгын... транспортын комисси сен... риин 22-то зүбшэлбэ. Энэ Х... лиие һайшааха. 1972 оной ма... 26-да Берлиндэ хэгдэһэн тра... спортна договор баталх... ГДР-эй Арадай палатада дур... хаһан шиидхэбэри комисс... абаа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

ТҮГЭСХЭЛЭЙ МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАЛСАХА

СКОПЛЕ. (ТАСС). Шатарай бүхэдэлхэйн Олимпиадада СССР-эй суглуулагдамал команда амжалтатайгаар мүрысэнэ. Ээлжээтэ наадаанда манай шатаршад Доминиканска Республикын командые 4:0 тоотойгоор шүүгээ. Смыслов—Дальгадые, Таль—Гонсалесые, Карпов — Альваресые, Корчной—Бельардые шүүжэ, совет команда 18 очкотой болоо.

СКОПЛЕ. (ТАСС). Түгэсхэлэй мүрысөөндэ, алтан, мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртэхын тула наадаха эрэшүүлэй 16 командын 14-ниинь тодороо. Нэгэдэхи бүлэгтэ түрүү һуури эзэлһэн СССР-эй команда түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха эрхэдэ хүртөө. Һүүлшын 7-дохи турта манай шатаршад Финляндиин командые 4:0 тоотойгоор шүүһэн байна. Петросян—Вестериненние, Корчной — Ояненние, Карпов — Сарениие, Савон — Рантанениие булиба. Тиигэжэ 22 очкотой боложо, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха Даниин (тэдэ бэрхэ шатаршан Бент Ларсенгүйгөөр наадаа) шатаршадһаа долоон очкогоор түрүүлжэ гараһан байна. Румыниин, Югославиин, Венгриин, Польшын, ФРГ-гэй, ЧССР-эй, ГДР-эй, Испаниин, Швециин, Болгариин, Голландиин, США-гай суглуулагдамал командануud түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха. Сүлөө үлэһэн хоёр һууриин түлөө Аргентинын, Исландиин, Перугэй, Швейцариин шатаршад тэмсэнэ. Долоодохи турта хойшолуулагдаһан партинуудай наадагдахада, хоёрынь түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха нэрэ хүндэдэ хүртэхэ юм.

ТОБШОХОНООР...

ФУТБОЛ. Футболоор ороной түрүү һуури эзэлэлгын удаадахи мүрысөөндэ Ворошиловградай «Заря» Москвагай «Динаматай» уулзажа, 2:0 тоотойгоор илаба. Наадаанай эхилһэнһээ хойшо 28-дахи минутада В. Кузнецов тоо нээһэн байна. 15 минутын үнгэрхэдэ, Старков «Динамын» саха руу хоёрдохи бүмбэгэ оруулаа.

22 наадаанай һүүлээр 32 очкотой боложо, «Заря» түрүүшын һууридa гараба.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Румыниин спортсменүүдтэ Аргентина Менис дискэ шэдэлгээр шэнэ рекорд тогтоогоо. Румыниин, Финляндиин, Швециин спортсменүүдэй дунда Констанца (Румыни) болоһон мүрысөөндэ тэрэ диск 67 метр 32 сантиметртэ шэдэһэн байна. Энэнь совет спортсменка, Олимпиин чемпионка Фаина Мельнигэй дэлхэйн рекордһоо 56 сантиметрээр үлүү юм.

Манай Совет орон дотор 1973 ондо хэблэгдэн гараха газетэ болон журналнуудта сентябриин 1-һээ нютаг бүхэндэ захил абтажа эхилбэ. Түрэл хэлэн дээрээ гарадаг «Буряад үнэн» газетын һониниие үдэр бүри уншажа байхын тула эртээнһээ захил хэхэеэ шамдагты!

Бүхы газетэ болон журналнуудта, тэрэ тоодо «Буряад үнэн» газетэдэ республикын хэлхеэ холбооной отделенинүүдтэ, почтальонуудта, хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэдтэ захил хэжэ болохо байна.

Газетын нэгэ жэлэй сэн — 6 түхэриг, 6 һарын — 3 түхэриг.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Үльгэр жэшээгэй хүсэн» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй алхамууд» — подборко. Хонишодой үгэнь лабтай».— Н. Дарижаповай статья. Үүлтэртэ малай выставкэ—аукцион дээрэһээ.

Хоёрдохи хуудаһанда: Ой модо бэлэдхэлгын, үйлэдбэрилгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна зүблөөн дээрэһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хүгжэм — эгээл шухала һургуули» Ж. Цыренимаевай статья. Хилын саанаһаа. ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ А. А. Громыкин хэлэһэн үгэ. Аймагай газетын хуудаһануудһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: элдэб һонин. «Цада аулай Расул»— Я. Козловскиин статья.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

УЛАН-ҮДЫН СТУДИ:

18.50 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан концерт. 19.20 — Телепанорама.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

20.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Телевизионно театр миниатюр. 21.00 — **«Эбдэршэгүй хани барисаан». Нахичеванска АССР.**

21.30—00.30 хүрэтэр забһарлалга.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

00.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга. СССР — Канада хоёрой суглуулагдамал командануд наадаха.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—68-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-03749. Заказ 134...